

**DEELRAPPORT NATUUR
VERBINDINGSWEG DODEWAARD**

GEMEENTE NEDER-BETUWE

19 april 2012
076317080:B
B01043.200891.0120

Inhoud

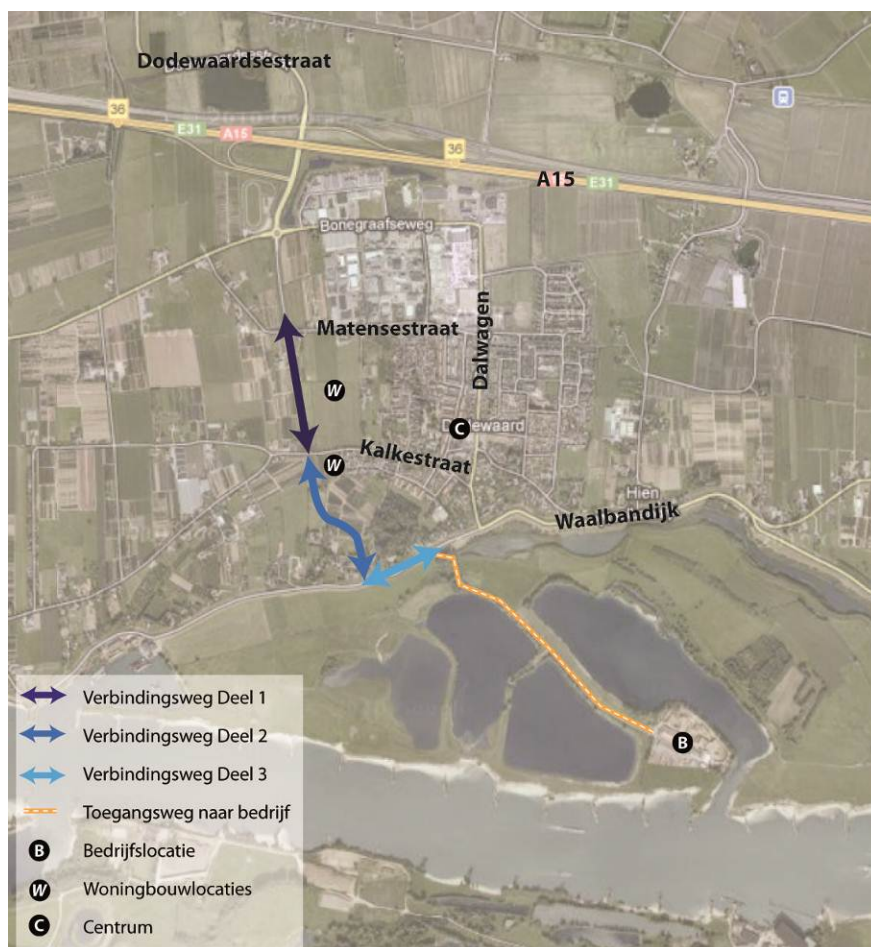
1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Geplande verbindingsweg.....	4
1.3	Afbakening onderzoeksgebied.....	6
2	Wettelijk kader.....	7
2.1	Natuurbeschermingswet 1998.....	7
2.2	Ecologische Hoofdstructuur.....	12
2.3	Flora- en faunawet.....	13
2.4	Beoordelingskader.....	17
3	Natuurwaarden: huidige situatie en autonome ontwikkeling.....	18
3.1	Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.....	18
3.1.1	Vogelrichtlijnsoorten.....	19
3.1.2	Habitattypen met complementaire doelen.....	22
3.1.3	Habitatrichtlijnsoorten.....	22
3.2	Gelderse Ecologische Hoofdstructuur.....	24
3.3	Beschermde planten en dieren (Flora- en faunawet).....	25
4	Effecten nieuwe verbindingsweg Dodewaard.....	31
4.1	Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.....	31
4.2	Ecologische Hoofdstructuur.....	35
4.3	Flora- en faunawet.....	36
5	Beoordeling effecten nieuwe verbindingsweg Dodewaard.....	38
5.1	Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.....	38
5.2	Ecologische Hoofdstructuur.....	38
5.3	Flora- en faunawet.....	38
5.4	Cumulatie.....	38
6	Mitigatievisie.....	40
6.1	Wat voorafgaat aan mitigatie.....	40
6.2	Specifieke mitigatie.....	40
7	Conclusie en aanbeveling.....	42
7.1	Conclusies effectenstudie.....	42
7.2	Mogelijk benodigde mitigatie.....	42
7.3	Aanbeveling benodigd nader onderzoek.....	43
7.4	Eventueel mitigatieplan.....	43
8	Bronnenlijst.....	44
Bijlage 1	Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.....	46

Bijlage 2	Overzichtskaart Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal	56
Bijlage 3	Detailkaart #4 Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.....	57
Bijlage 4	Steenuilenonderzoek verbindingsweg Dodewaard, voorjaar 2012	58

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De aanleg van een nieuwe verbindingsweg tussen de A15 en de Waalbandijk staat al geruime tijd op de gemeentelijke agenda. De weg zorgt voor een ontlasting van de kern van Dodewaard van het doorgaand (vracht)verkeer. Dit komt de leefbaarheid en de verkeersveiligheid ten goede. Ook zorgt een nieuwe weg voor een goede ontsluiting van de geplande nieuwbouwlocaties ten westen van de kern van Dodewaard. Al vanaf 1997 is de verbindingsweg opgenomen in diverse gemeentelijke plannen. In 2001 heeft de Raad van de gemeente Neder-Betuwe ingestemd met een specifieke tracévariant (Afbeelding 1).

Afbeelding 1: Tracé verbindingsweg

In verband met de beoogde vestiging van een nieuw bedrijf op de locatie van de voormalige steenfabriek in de Waalwaard is de aanleg van de weg actueel en urgent geworden. Het nieuwe bedrijf brengt veel vrachtverkeer met zich mee (er wordt uitgegaan van een maximum van 400 vrachtwagenverplaatsingen per etmaal) waardoor de noodzaak voor een verbindingsweg van en naar de A15 is toegenomen. De provincie is initiatiefnemer van de beoogde vestiging van een nieuw bedrijf en heeft de gemeente om medewerking gevraagd. De gemeente stelt de realisatie van de verbindingsweg als voorwaarde voor vestiging van het bedrijf. Het is niet wenselijk om het vrachtverkeer door de kern te laten rijden.

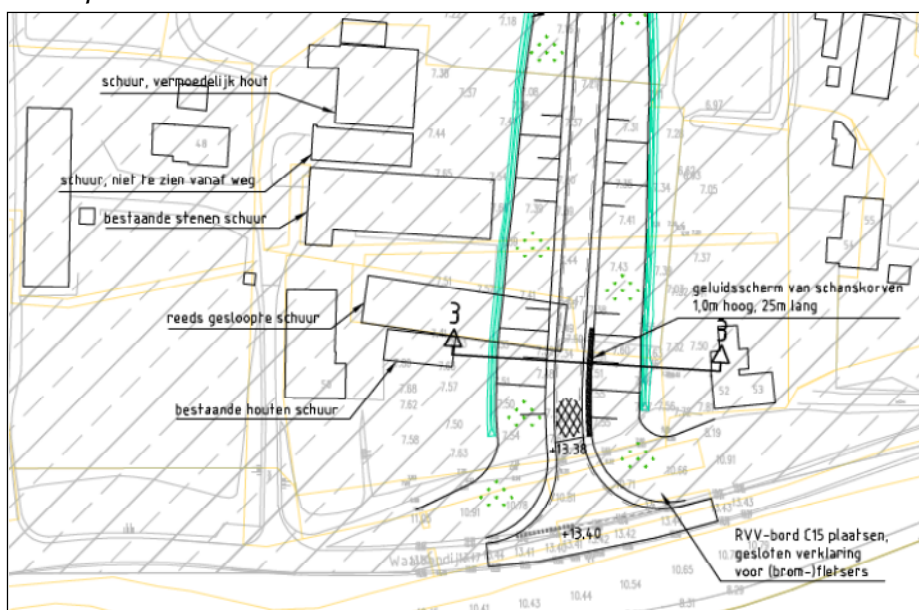
In dit onderzoek wordt ingegaan op de drie tracédelen, zoals weergegeven in Afbeelding 1.

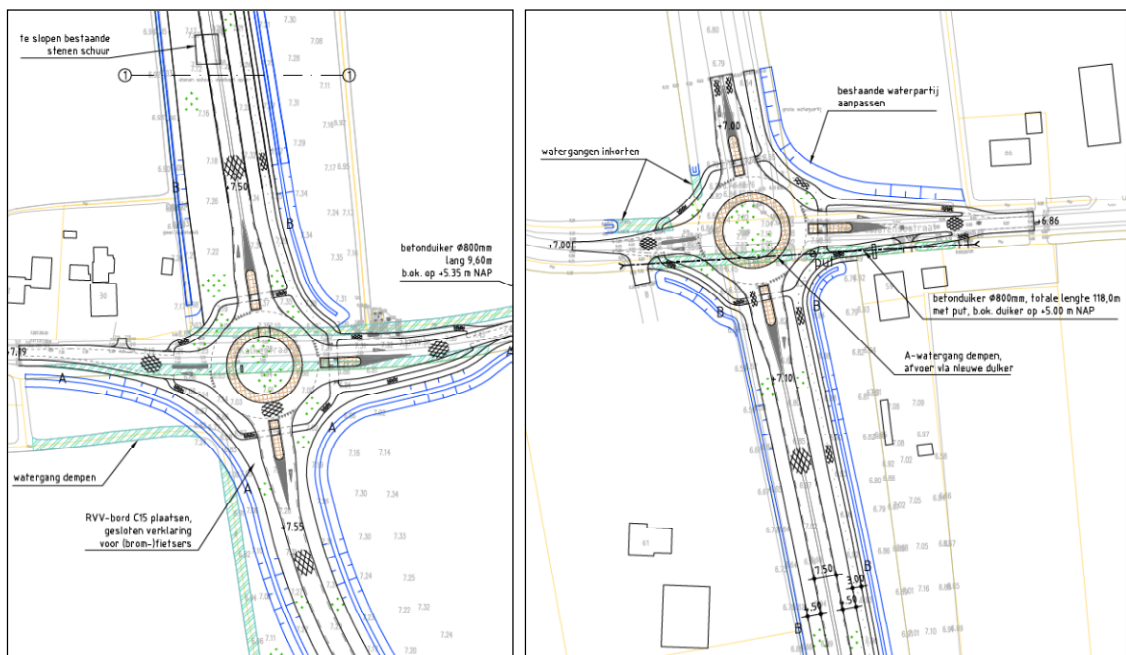
- Deel 1: Matensestraat – Kalkestraat (nieuw tracé);
- Deel 2: Kalkestraat – Waalbandijk (nieuw tracé);
- Deel 3: Waalbandijk (bestaand tracé).

De toegangsweg naar het bedrijf en de aansluiting op de dijk maken geen onderdeel uit van de studie.

1.2 GEPLANEDE VERBINDINGSWEG

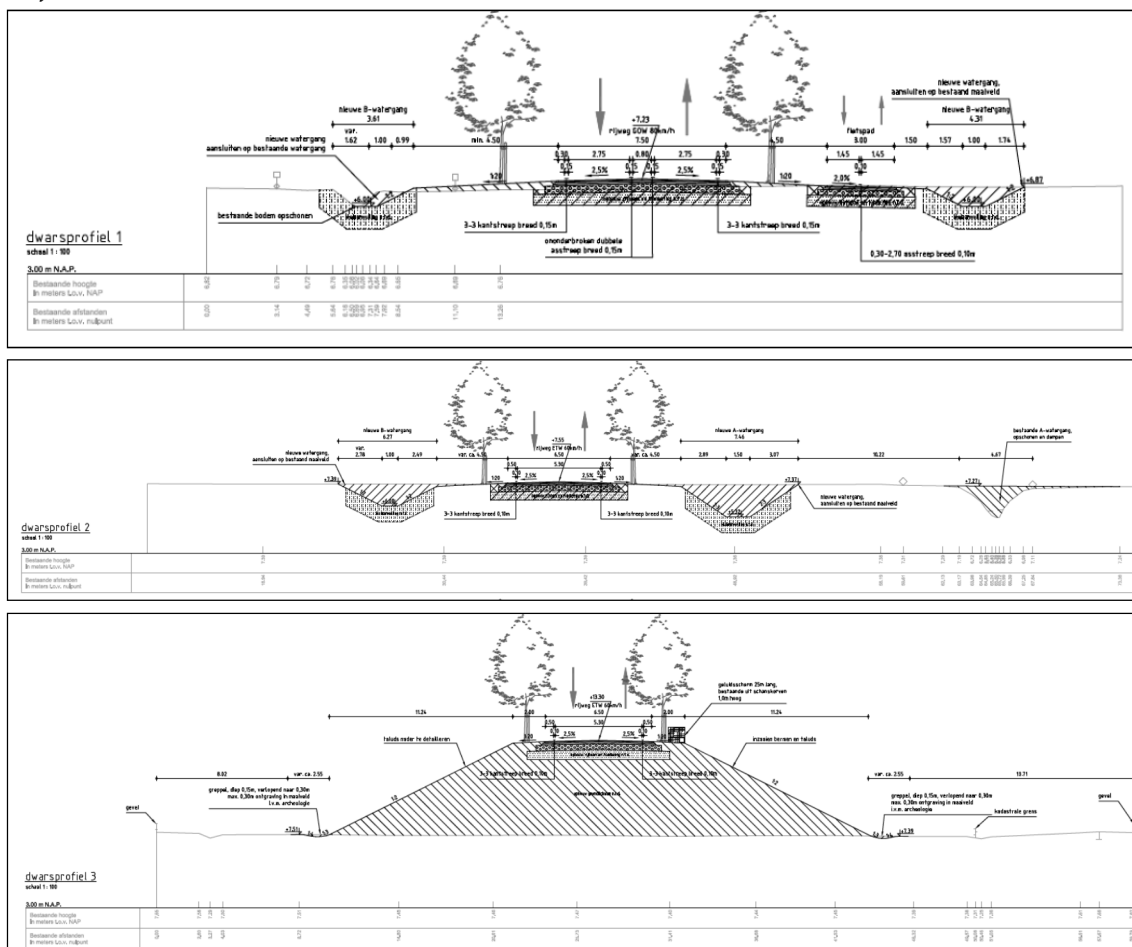
Ontwerptracté

Afbeelding 3 Details uit wegontwerp VO+: rotondes voor de kruisingen met Kalkestraat en Matensestraat.

Profielen

Afbeelding 4 Dwarsprofielen VO+, van boven naar beneden: tussen Matensestraat en Kalkestraat, tussen Kalkestraat en Waalbandijk en talud Waalbandijk.

Verlichting

De gemeente is voornemens om het deel ten noorden van de Kalkestraat volledig te voorzien van verlichting en het deel ten zuiden van de Kalkestraat beperkt te voorzien van verlichting.

1.3 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

De afbakening van het onderzoeksgebied is afhankelijk van het regime waar aan getoetst wordt.

Voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal wordt niet alleen gekeken naar eventuele fysieke aantasting (ruimtebeslag), maar ook naar beïnvloeding van het gebied van buitenaf (externe werking) door onder andere geluid, licht en stikstofdepositie.

Voor Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is in beginsel enkel gekeken naar eventueel ruimtebeslag op de bestaande EHS. Mocht dit aan de hand zijn, dan worden ook andere aspecten die de natuurlijke waarden en kernmerken kunnen aantasten bekeken.

Voor de Flora- en faunawet is onderzocht welke (streng) beschermde soorten er in de omgeving aanwezig kunnen zijn. Aan de hand van hoe deze soorten hun leefgebied benutten is gekeken welke effecten de verbindingsweg hier op kan hebben.

2

Wettelijk kader

Het plangebied voor de verbindingsweg grenst aan het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal (Natuurbeschermingswet 1998). Dit Natura 2000-gebied is tevens begrensd als Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast dienen ruimtelijke ontwikkelingen altijd getoetst te worden aan de Flora- en faunawet. Daarom zijn voor dit project alle drie de geldende natuurbeschermingsregimes van toepassing (tussen haakjes is weergegeven in welke paragraaf het beschermingsregime wordt toegelicht):

- Natuurbeschermingswet 1998 (§ 2.1)
- Ecologische Hoofdstructuur (§ 2.2)
- Flora- en faunawet (§ 2.3)

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

NATURA 2000-GEBIED

Onder **Natura 2000-gebieden** vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

VOORMALIG BESCHERMD NATUURMONUMENT

Naast deze Natura 2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook **beschermde natuurmonumenten**. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet

1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermd en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen dan onder de noemer van Beschermd Natuurmonumenten.

Een deel van de Beschermd Natuurmonumenten vallen samen met Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet voor Natura 2000-gebieden.

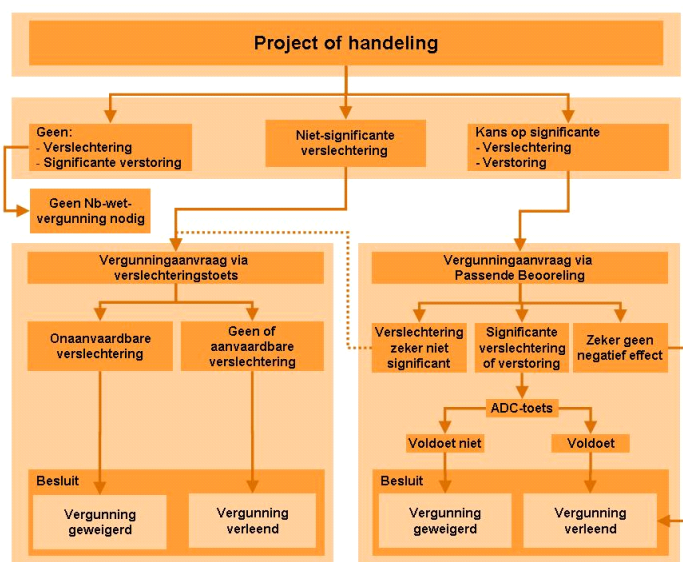
BESCHERMD NATUURMONUMENT

Waar de gebieden niet samen vallen blijven Beschermd Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet, dat hieronder wordt toegelicht. Het gaat hierbij om 66 gebieden.

- In de nabijheid van het plangebied komt alleen het vervallen Staatsnatuurmonument 'Kil van Hurwenen' voor. De 'Kil van Hurwenen' is nu onderdeel van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Zie voor een verdere beschrijving van de beschermde waarden de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.

Onderzoek voor vergunningverlening bij een Natura 2000-gebied

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, moet een Passende Beoordeling uitgevoerd worden. Als er wel verslechtering van de kwaliteit van habitats op kan treden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en er hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, is er geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden. In onderstaande figuur is het bovenste schematisch weergegeven.

Passende Beoordeling

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet met name worden beoordeeld in

het licht van de specifieke milieukekenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de passende beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast (er zijn dus toch geen significante effecten) kan het Bevoegd Gezag vergunning verlenen.

Definitie significante effecten

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval zal bekeken worden of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moet ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Ministerie van LNV, 2006).

Verslechteringstoets

Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze geleet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Definitie verslechtering

Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (LNV 2005) wordt dit begrip uitgewerkt: Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

Onderzoek voor vergunningverlening bij een Beschermd Natuurmonument

Voor het onderzoek dat ten grondslag ligt aan een vergunning voor een activiteit met negatieve gevolgen voor een Beschermd Natuurmonument bestaan geen voorschriften zoals bij Natura 2000-gebieden. Het onderzoek zal in ieder geval antwoord moeten geven op de vraag in hoeverre de handelingen schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument of voor dieren of planten in het beschermd natuurmonument of het beschermd natuurmonument ontsieren en of dit al dan niet significante gevolgen kan hebben voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren of planten in het Beschermd Natuurmonument.

Natura 2000-gebied in/nabij studiegebied

Het relevante Natura 2000-gebied in deze studie is:

- Uiterwaarden Waal

Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied

In de tabel is een samenvattend overzicht gegeven van de instandhoudingsdoelen van bovengenoemde Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' en de bijbehorende beoogde doelstelling, zoals opgenomen in het Ontwerpbesluit. Uitgebreidere beschrijvingen van de instandhoudingsdoelen zijn als bijlagen opgenomen.

Legenda

SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
= (<)	Achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

Uiterwaarden Waal

Habitattypen		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	
H3270	Slikkige rivieroever	-	=	>	
H3270	Slikkige rivieroever [complementair]	-	>	>	
H6120	*Stroomdalgraslanden	--	=	>	
H6120	*Stroomdalgraslanden [complementair]	--	>	>	
H6510A	Glanshaver- en vossenstaartheuvels (glanshaver)	-	>	>	
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	-	=	>	
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen) [complementair]	-	>	>	
Habitatsoorten		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
H1095	Zeeprk	-	>	>	>
H1095	Zeeprk [complementair]	-	>	>	>
H1099	Rivierprk	-	>	>	>
H1099	Rivierprk [complementair]	-	>	>	>
H1102	Elft	--	=	=	>
H1102	Elft [complementair]	--	=	=	>
H1106	Zalm	--	=	=	>
H1106	Zalm [complementair]	--	=	=	>
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=
H1145	Grote modderkruiper [complementair]	-	=	=	=
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>
H1166	Kamsalamander [complementair]	-	>	>	=
H1337	Bever	-	=	=	>
Broedvogels		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Draagkracht aantal vogels
A119	Porseleinhoen	--	>	>	10
A122	Kwartelkoning	-	>	>	30
A197	Zwarte stern	--	>	>	20
Niet-broedvogels		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Draagkracht aantal vogels
A005	Fuut	-	=	=	90
A017	Aalscholver	+	=	=	260
A037	Kleine zwaan	-	=	=	9
A041	Kolgans	+	= (<)	=	5.500
A043	Gauwe gans	+	= (<)	=	2.400
A045	Brandgans	+	=	=	610
A050	Smient	+	= (<)	=	4.700
A051	Krakeend	+	=	=	50
A054	Pijlstaart	-	=	=	30
A056	Slobeend	+	=	=	90
A059	Tafeleend	--	=	=	190
A061	Kuifeend	-	=	=	530
A068	Nonnetje	-	=	=	6
A125	Meerkoet	-	=	=	780
A142	Kievit	-	=	=	790
A156	Grutto	--	=	=	70
A160	Wulp	+	=	=	160

* voor een naam betekent prioritaire soort of habitatype

Complementaire doelen

Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 complementaire doelen geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden ontwikkeldoelen zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten zijn niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten (Ontwerpbesluit Uiterwaarden Waal).

Bij het onderzoek naar effecten binnen het Vogelrichtlijngebied wordt daarom ook gekeken naar de gevolgen voor de complementaire Habitatrichtlijndoelen die mogelijk daar gerealiseerd kunnen worden.

Kernopgaven die van toepassing zijn op Uiterwaarden Waal

- 3.04 Behoud en uitbreiding van slikkige rivieroever H3270 én grindbanken met pioniervegetaties.
- 3.07 Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen en essen-iepenbossen) *H91E0A en *H91E0B uitbreiden mede ten behoeve van bever H1337.
- 3.12 Behoud en uitbreiding areaal van plas-dras situaties en ondiep water voor eenden, kwartelkoning A122, porseleinhoen A119 en steltlopers.
- 3.13 Kwaliteitsverbetering en uitbreiding van stroomdalgraslanden *H6120, glanshaver- en vossenaarthooilanden (glanshaver) H6510A.

Voorgenomen wijzigingen ontwerpbesluit

In de brief aan de Tweede Kamer van 26 januari 2010 geeft de Minister van LNV (nu EL&I) aan een aantal wijzigingen op het Ontwerpbesluit te zullen doorvoeren. De voorgenomen wijzigingen voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal zijn:

- Begrenzing aanpassen zodat:
 - het gebied integraal wordt begrensd als vogelrichtlijn- en habitatrichtlijn gebied;
 - de grens samenvalt met de buitendijkse zijde van de kruin van de dijk op die plaatsen waar bijzondere waarden aanwezig zijn.
- Ten aanzien van de soorten:
 - A045 Brandgans; een ten gunste van formulering opnemen overeenkomstig A041 Kolgans.
 - H1337 Bever: aanpassing van de doelstelling van behoud omvang en kwaliteit leefgebied naar uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied.

Doelen van het vervallen Staatsnatuurmonument 'Kil van Hurwenen'

Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 is het begrip Staatsnatuurmonument komen te vervallen en wordt alleen nog gesproken van Beschermd Natuurmonument. Een gebied mag echter niet tegelijk een Natura 2000-gebied en Beschermd Natuurmonument zijn. Waar dat wel het geval is, komt de status van Beschermd Natuurmonument te vervallen en worden de in de Beschermd Natuurmonumenten aangewezen waarden toegevoegd aan de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. In het aanwijzingsbesluit uit 1973 staat een summiere beschrijving van de te beschermen natuurwaarden. Samengevat:

- De Kil van Hurwenen (54 ha.) is het belangrijkste natuurgebied van de Hurwenense Uiterwaard. Het is een afgesneden Waalmeander dat botanisch, ornithologisch en hydrobiologisch van uitzonderlijke waarde is.

- De vegetatie vertoont een zonering van verlandende delen naar open water.
- Broed- en pleistergebied voor meer dan 150 vogelsoorten, waaronder verscheidene zeldzame.
- Aan de aanwezigheid van niet algemeen voorkomende planktonsoorten dankt het gebied zijn hydrobiologische waarde.

Wanneer deze beschermde waarden van dit gebied naast de instandhoudingsdoelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden gelegd, blijkt dat deze richtlijnen de beschermde waarden van dit Natuurmonument omvatten. Daarom wordt er vanuit gegaan dat wanneer er voldaan wordt aan de Vogel- en Habitatrichtlijn in dit gebied, er geen van de beschermde waarden van 'Kil van Hurwenen' in het geding komen.

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

'Uiterwaarden Waal' is niet alleen onderdeel van Natura 2000 maar ook van de Nederlandse ecologische hoofdstructuur (verder EHS). De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en realisering van de omvang en kwaliteit van de EHS in samenwerking met andere instanties, zoals de provinciale landschappen en natuurbeherende organisaties.

Om de natuur in Nederland weer tot een goed functionerend ecologisch netwerk te maken, wordt de EHS begrensd en aangelegd, als netwerk van bestaande en nieuwe natuur. Het wettelijk kader voor het aanwijzen (begrenzen) en beschermen van de EHS is de PKB Nota Ruimte. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. Het EHS-beschermingsregime is opgebouwd uit verschillende elementen. Dit zijn naast het 'nee, tenzij'-regime, met als sluitstuk natuurcompensatie, de maatwerkinstrumenten EHS-saldobenadering en Herbegrenzen EHS.

Definitie wezenlijke kenmerken & waarden in de Nota Ruimte (2004, p.114): "de wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. Het gaat daarbij om: De bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde".

'Nee, tenzij'-regime en compensatiebeginsel

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Dat wil zeggen dat ontwikkelingen in de EHS die significante gevolgen hebben voor de kenmerken en waarden van de EHS alleen kunnen worden toegestaan als er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieve oplossingen zijn. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Externe werking

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr 12).

In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de

EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zgn. "externe effecten" (TK 29576, nr. 52). Dit betekent overigens wel, dat bij een ingreep *in* de EHS, ook rekening gehouden moet worden met indirecte effecten, zoals geluidsverstoring en stikstofdepositie naar andere delen van de EHS.

Provinciale uitwerking

De EHS wordt op provinciaal niveau uitgewerkt in streekplannen en natuurgebiedsplannen. Via dat spoor daalt de bescherming neer in bestemmingsplannen waarmee de bescherming van de EHS in de ruimtelijke ordening geregeld is. Doordat de EHS door de provincies uitgewerkt wordt, zijn er tussen de provincies verschillen tussen bescherming en afwegingskader.

Hoe de provincie Gelderland de ruimte wil verdelen en gebruiken staat in de algemene structuurvisie ruimtelijke ordening, voorheen het Streekplan Gelderland 2005. Voor de EHS is het Streekplan nader uitgewerkt in het document Kernkwaliteiten en omgevingscondities in de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur (2006).

2.3 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

ALGEMENE ZORGPLICHT

Artikel 2 Flora- en faunawet

Ten opzichte van eerdere wetgeving voor soortbescherming is nieuw dat alle dieren en planten door de Flora- en faunawet een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van "basisbescherming" opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

De zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Voedsel- en Warenautoriteit (VWA) worden stilgelegd.

VERBODSBEPALINGEN

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKEL 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

PLICHT OM VOORAF TE TOETSEN

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?
- is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (EL&I hanteert nu de term “Positieve Afwijzing”), of is afgifte van een ontheffing mogelijk?
- welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

VRIJSTELLINGEN EN ONTHEFFINGEN

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van EL&I goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EL&I ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het “Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten”,

kortweg genoemd “Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (aangewezen volgens art 75 lid 5; “Tabel 1”).

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (volgens art 75 lid 5; “Tabel 2”).

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffingsprocedure worden doorlopen. Een ontheffing kan alleen worden verleend, indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en) en er zorgvuldig wordt gehandeld. Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 3a: bij AMvB aanvullend aangewezen soorten (aangewezen volgens art 75 lid 6; streng beschermde soorten; “Tabel 3”).

Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang;
 - ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin);
 - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 3b: Soorten van Bijlage IV van de Europese habitatrichtlijn (aangewezen volgens art 75 lid 6; streng beschermde soorten; “Tabel 3”).

Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;

- er sprake is van een in de Habitatrichtlijn bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang
 - Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting”. Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.
 - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term “Positieve Afwijzing”). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 4: vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van EL&I, 2009) en bestaan uit de volgende categorieën van vogelsoorten:

Categorie 1: vaste rust- en verblijfplaatsen;

Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

Categorie 2: nesten van koloniebroeders;

Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

Categorie 3: honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing;

Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

Categorie 4: vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen;

Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Daarnaast is er een categorie van nesten van vogelsoorten die, mits er geen (zwaarwegende) ecologische omstandigheden zijn, niet jaarrond beschermd zijn, maar wel om een onderzoeksinspanning vragen:

Categorie 5: niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst.

Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Beoordeling van het tracé

De beoordeling van het tracé op het aspect Flora- en faunawet is gericht op de mogelijkheid om effecten op populaties van juridisch zwaarder beschermde soorten te voorkomen. Met betrekking tot de gebruiksfase is het uitgangspunt dat de functionaliteit van het leefgebied van populaties van juridisch zwaarder beschermde soorten gewaarborgd blijft, zo nodig door toepassing van mitigerende maatregelen (inpassing) en een ontheffingsprocedure niet aan de orde hoeft te zijn. Als een ontheffing nodig is, moet worden beoordeeld of de gunstige staat van instandhouding in het geding is.

Met betrekking tot de aanlegfase wordt bepaald of er kans is op overtreding van verbodsbepalingen en of dit te vermijden c.q. te mitigeren is.

2.4 BEOORDELINGSKADER

Op basis van het wettelijk en beleidskader is gekomen tot onderstaand beoordelingskader.

Effecten op natuur	
Aspect	Criteria
Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)	Effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal
Ecologische Hoofdstructuur	Effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS Provincie Gelderland – Uiterwaarden Waal
Flora- en faunawet	Effecten op leefgebieden van populaties van juridisch zwaarder beschermde soorten in het studiegebied

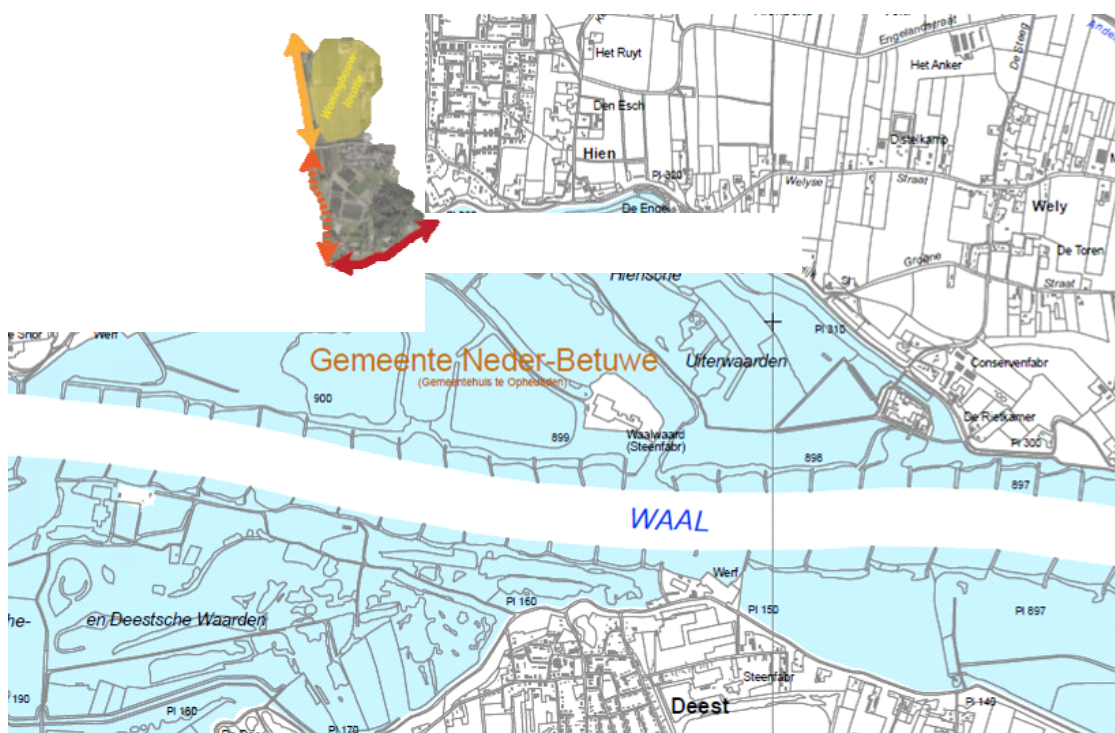
¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

3

Natuurwaarden: huidige situatie en autonome ontwikkeling

3.1

NATURA 2000-GEBIED UITERWAARDEN WAAL

Abbeelding 5 Fragment uit detailkaart #4 Ontwerpbesluit Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal', met het tracé ingevoegd (gekleurde pijlen).

Het studiegebied ligt juist ten westen van de bebouwde kom van Dodewaard. Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal grenst aan het studiegebied en bestaat in dit deel uitsluitend uit Vogelrichtlijngebied. Het Habitatrichtlijngebied ligt op grote afstand (circa 10 km) van het projectgebied en valt daarmee buiten de invloedssfeer. Enkele habitattypen met complementaire doelen liggen echter wel in het aangrenzende Vogelrichtlijngebied. Deze habitattypen worden in het onderzoek meegenomen (zie paragraaf 3.1.2).

Begrenzing

In het aanwijzingsbesluit wordt gesteld: waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).

3.1.1 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Broedvogels

Tabel 1 Broedvogels met een instandhoudingsdoel-stelling voor Uiterwaarden Waal.

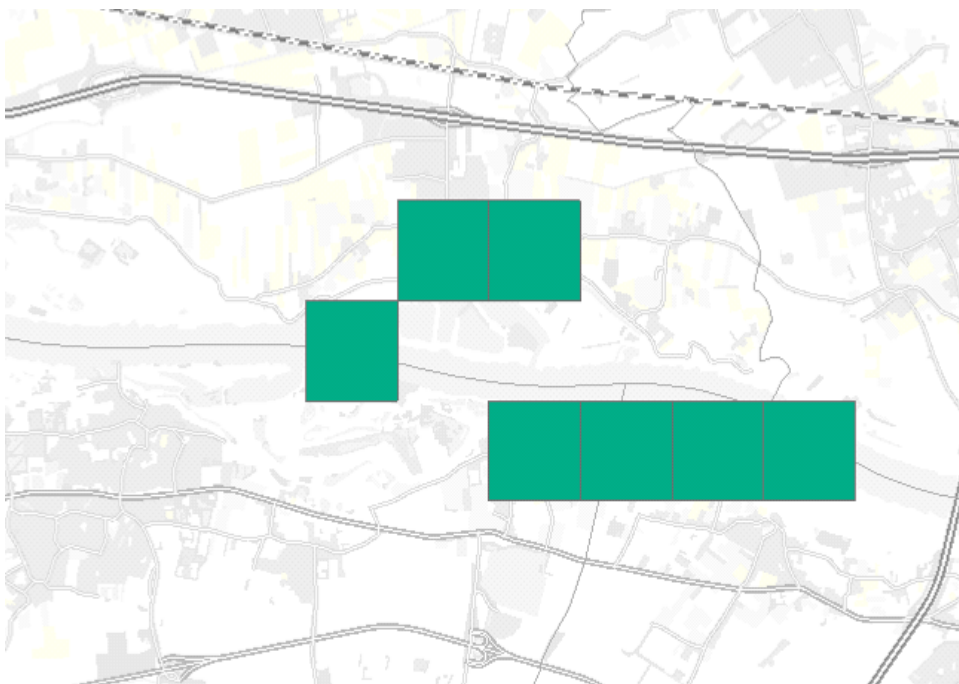
Broedvogels		
Porseleinhoen	Kwartelkoning	Zwarte stern

Porseleinhoen

In de periode 2000-2007 zijn geen broedgevallen van porseleinhoen in de nabijheid van het plangebied van de verbindingsweg vastgesteld.

Kwartelkoning

In de periode 2000-2007 zijn broedgevallen van kwartelkoning in de nabijheid van het plangebied van de verbindingsweg vastgesteld. In Afbeelding 6 zijn de kilometerhokken weergegeven waarbinnen deze broedgevallen waren.

Afbeelding 6 Kilometerhokken met broedgevallen van kwartelkoning (periode 2000-2007) in de nabijheid van het plangebied. Bron: website provincie Gelderland – werkkaarten Beheerplan Rijntakken

Zwarte stern

In de periode 2000-2007 zijn geen broedgevallen van zwarte stern in de nabijheid van het plangebied van de verbindingsweg vastgesteld.

Niet-broedvogels

Tabel 2 Niet-broedvogels met een instandhoudingsdoel-stelling voor Uiterwaarden Waal.

Niet-broedvogels		
Fuut	Aalscholver	Kleine zwaan
Kolgans	Grauwe gans	Brandgans
Smient	Krakeend	Pijlstaart
Slobeend	Tafeleend	Kuifeend
Nonnetje	Meerkoet	Kievit
Grutto	Wulp	

Informatie over de aanwezigheid van niet-broedvogelsoorten in het telgebied grenzend aan het plangebied is verkregen via de website van de provincie Gelderland (werkkaarten Beheerplan Rijntakken). Deze informatie is niet via kaartmateriaal in dit rapport opgenomen, maar samengevat in Tabel 3. Het kaartmateriaal is te vinden op de website van de provincie Gelderland.

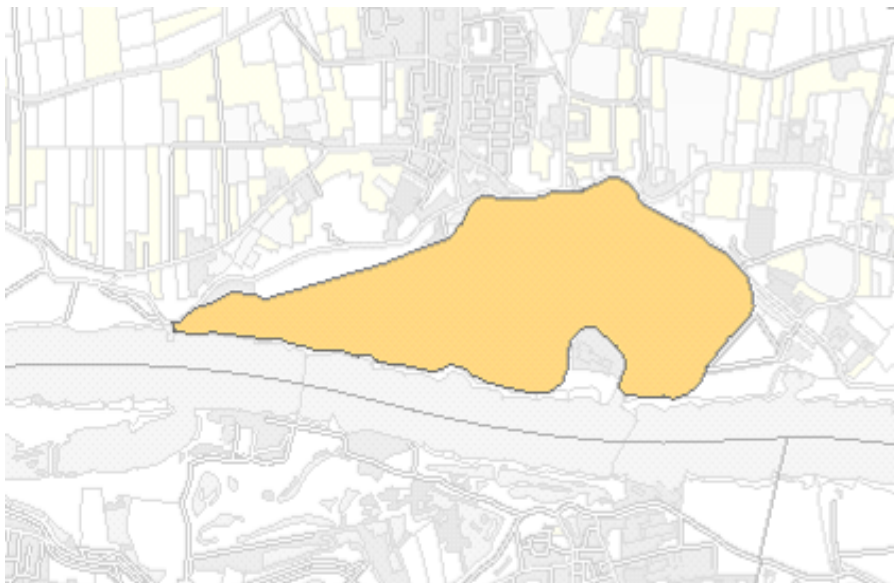
Tabel 3 Aantallen niet-broedvogels in het telgebied grenzend aan het plangebied. Bron: website provincie Gelderland – werkkaarten Beheerplan Rijntakken.

Niet-broedvogels	IHD (draagkracht aantal vogels, seizoens- gemiddelde)	Werkelijk aanwezig (gemiddeld over 2006-2010)	Gemiddeld aantal vogels in telgebied*	Positieve doelrealisatie N2000 zonder telgebied?
Fuut	90	67	>10	Nee
Aalscholver	260	224	>10	Nee
Kleine zwaan	9	1	0,5-1	Nee
Kolgans	5.500	5.027	>250	Nee
Grauwe gans	2.400	3.873	100-250	Ja
Brandgans	610	1.128	geen data	Ja
Smient	4.700	2.133	100-250	Nee
Krakeend	50	150	>10	Ja
Pijlstaart	30	18	>1	Nee
Slobeend	90	152	>10	Ja
Tafeleend	190	49	>10	Nee
Kuifeend	530	506	>20	Nee
Nonnetje	6	2	0,5-1	Nee
Meerkoet	780	537	10-100	Nee
Kievit	790	381	10-100	Nee
Grutto	70	67	5-10	Nee
Wulp	160	149	1-5	Nee

* Het is onduidelijk of de eenheid van deze getelde gemiddelden overeenkomen met de eenheid van de instandhoudingsdoelen (eenheid kan bijvoorbeeld zijn seizoensgemiddelde maar ook seizoensmaximum). De getoonde informatie geeft derhalve een indruk van het belang van het gebied voor de behandelde vogels, maar vormt geen zuivere onderbouwing van een effectbepaling.

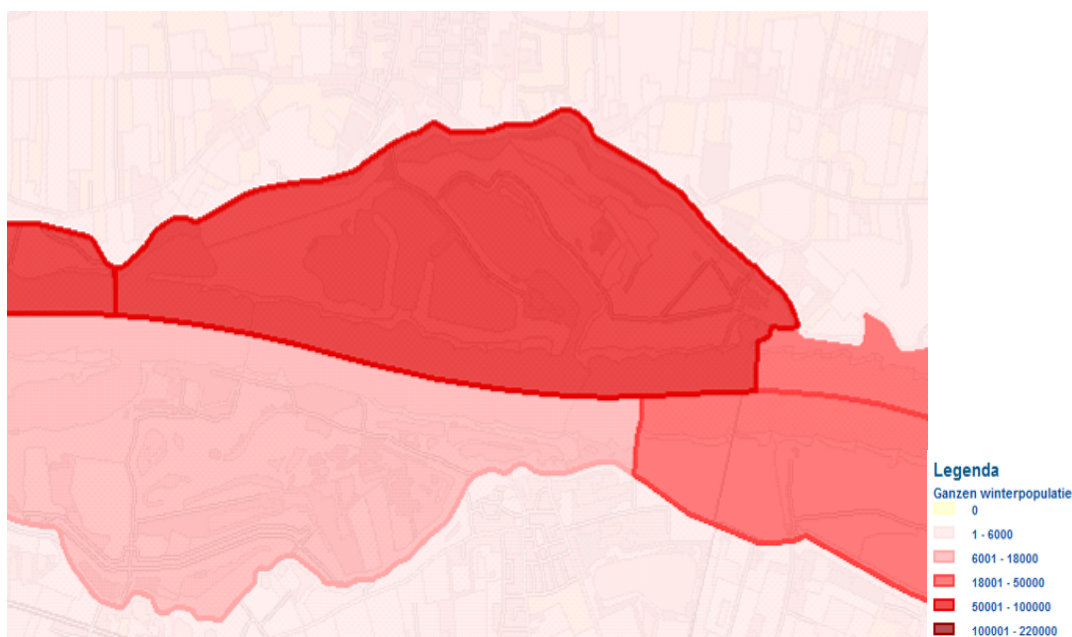
Door het gemiddeld aantal vogels per soort in het telgebied af te trekken van het totale aantal aanwezige vogels per soort in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal is bepaald of het instandhoudingsdoel van die soort alsnog gehaald zou, zelfs wanneer het gebied in zijn geheel niet meer geschikt zou zijn. Hieruit komt naar voren dat voor grauwe gans, brandgans, krakeend en slobeend het instandhoudingsdoel niet in gevaar zou komen (rechter kolom Tabel 3).

Binnen het Vogelrichtlijngebied is er voor de winterpopulatie ganzen een belangrijk slaapgebied aangewezen c.q. geïdentificeerd (combinatie van gegevens SOVON en gegevens van provincie Gelderland). Dit gebied ligt nabij het plangebied, maar de begrenzing van het slaapgebied is niet gelijk aan de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en ligt op iets grotere afstand van het plangebied (Afbeelding 7). Het slaapgebied is begrensd bij de sloot/greppel, waarlangs ook enkele boompjes staan.

Afbeelding 7 Slaapgebied ganzen. Bron: website provincie Gelderland – werkkaarten Beheerplan Rijntakken.

Ook voor de winterpopulatie ganzen is het gebied grenzend aan het plangebied van groot belang. In de winter zijn tussen 50.001 en 100.000 ganzen aanwezig in dit gebied.

Afbeelding 8 Winterpopulatie ganzen in het gebied grenzend aan het plangebied. Bron: website provincie Gelderland – werkkaarten Beheerplan Rijntakken.

3.1.2 HABITATTYPEN MET COMPLEMENTAIRE DOELEN

Voor het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' zijn voor een aantal habitattypen complementaire doelen gesteld. De instandhoudingsdoelen gelden daarmee ook buiten het Habitatrictlijngebied in het Vogelrichtlijngebied.

Tabel 4 Habitattypen met complementaire doelen.

Habitattypen met complementaire doelen	
H3270	Slikkige rivieroever
H6120	*Stroomdalgraslanden
H91E0	*Vochtige alluviale bossen

In het gebied dat grenst aan het plangebied bevinden zich meerdere stukken habitatype H91E0 *Vochtige alluviale bossen subtype A zachthoutoibossen. Voor dit habitatype geldt een uitbreidingsdoel voor oppervlakte en een verbeterdoel voor kwaliteit. Daarnaast is er een stuk H3270 Slikkige rivieroever (pioniervegetatie). Ook voor dit habitatype geldt een uitbreidingsdoel voor oppervlakte en een verbeterdoel voor kwaliteit. H6120 *Stroomdalgraslanden komt niet voor in de nabijheid van het plangebied (Afbeelding 9).

Afbeelding 9 Habitattypen in de nabijheid van het plangebied. Bron: website provincie Gelderland – werkkaarten Beheerplan Rijntakken.

3.1.3 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

Tabel 5 Habitatrictlijnsoorten met een instandhoudingsdoel-stelling voor Uiterwaarden Waal.

Habitatrictlijnsoorten		
Zeeprk	Rivierprk	Elft
Zalm	Grote modderkruiper	Kamsalamander
Bever		

In het gebied grenzend aan het plangebied zijn, met uitzondering van bever (website Dijkbewaking Dodewaard), geen waarnemingen van Habitatrictlijnsoorten bekend. Op wat grotere afstand zijn

rivierprik en kamsalamander (beide zijn Habitatrictlijnsoorten met complementaire doelen) aangetroffen, evenals kleine modderkruiper (geen HR-soort). Het is aannemelijk dat deze soorten ook in het aangrenzende gebied (kunnen) voorkomen. Het plangebied van de verbindingsweg is niet belang voor deze soorten door de afwezigheid van geschikt biotoop.

Abbeelding 10 Waarnemingen van Habitatrictlijnsoorten in de relatieve nabijheid van het plangebied. Bron: website provincie Gelderland – werkkaarten Beheerplan Rijntakken.

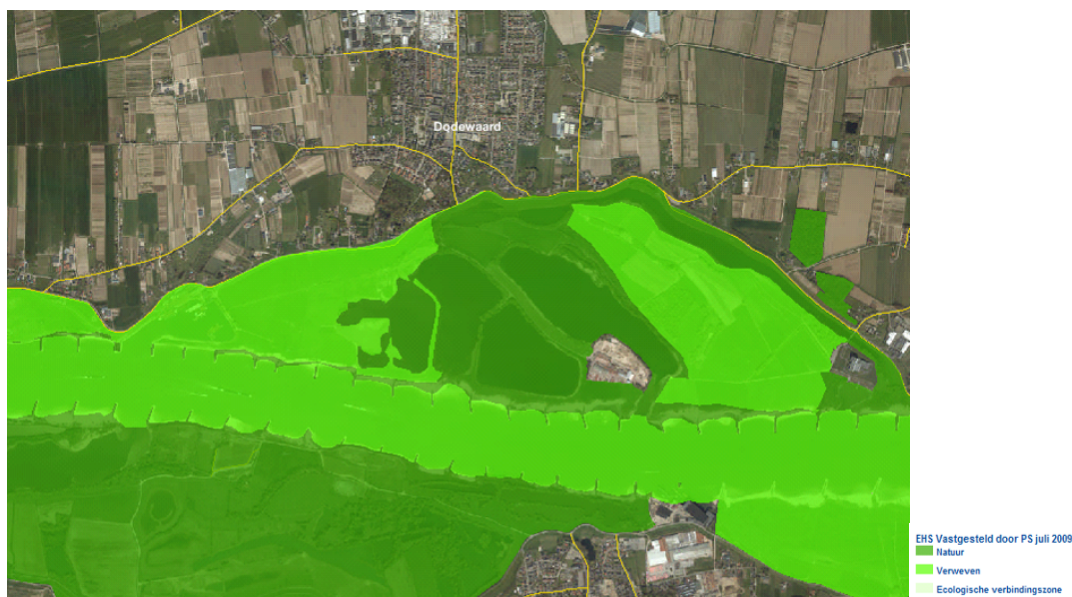
Conclusie

Natura 2000-instandhoudingsdoelen die binnen de invloedssfeer van het plangebied vallen en mogelijk effect van de ruimtelijke ontwikkeling ondervinden zijn:

- Habitattypen H91E0 *Vochtige alluviale bossen subtype A zachthoutoobossen en H3270 Slikkige rivieroever. Voor beide habitattypen geldt een uitbreidingsdoel voor oppervlakte en een verbeterdoel voor kwaliteit (vanwege complementaire doelen van toepassing op Vogelrichtlijngebied).
- Kwartelkoning (broedvogel), want aanwezig in aangrenzende gebied en met verbeterdoel kwaliteit leefgebied en uitbreidingsdoel oppervlakte leefgebied.
- Porseleinhoen en Zwarte stern (beide broedvogel), niet aanwezig in aangrenzende gebied, maar wel met verbeterdoel kwaliteit leefgebied en uitbreidingsdoel oppervlakte leefgebied.
- Alle niet-broedvogels, want aanwezig in aangrenzende gebied en met behoudsdoel kwaliteit en oppervlakte leefgebied.

3.2

GELDERSE ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Afbeelding 11 Uitsnede uit Atlas Groen Gelderland (EHS).

De Gelderse Ecologische Hoofdstructuur grenst aan het studiegebied en is vastgesteld als de categorie 'verweven'. De EHS-begrenzing ligt juist op de Waalbandijk.

De Waal is een zeer dynamische rivier in een nauw winterbed. Langs het gehele zomerbed liggen zandige oevers waarop bij hoge afvoeren zand wordt afgezet, maar waar ook sterke erosie kan optreden. In de uiterwaarden liggen oude rivierlopen, grote zandwinplassen, kleiputten met zachthoutoibos en weidse graslandgebieden. Deze laatste fungeren als weidevogelgebied en als foerageergebied voor duizenden ganzen en eenden. De uiterwaarden zijn grotendeels vergraven voor klei- en zandwinning, zodat de oorspronkelijke hooggelegen oeverwallen en meanderruggen nog maar op enkele plekken aanwezig zijn. Ook relatief geïsoleerde en minder dynamische moerassen zijn zeldzaam, met de Kil van Hurwenen als beste voorbeeld. De Beneden-Waal heeft meer het karakter van benedenrivier, met kleinere waterstandsschommelingen. Daardoor kunnen hier rietmoerassen in de uiterwaarden voorkomen. Op dit traject zijn enkele meestromende nevengeulen aangelegd, waarin de oorspronkelijke fauna van de rivier zich herstelt. Rondom kasteel Loevestein wordt gewerkt aan een grootschalig natuurterrein door kleiwinning. In het kader van Ruimte voor de Rivier kan het Munnikenland hieraan toegevoegd worden, waardoor een samenhangend natuurgebied van ruim 500 ha kan ontstaan. De omgeving van kasteel Loevestein is samen met de binnendijks gelegen Boezem van Brakel aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Het gebied is aangewezen vanwege het voorkomen van de habitattypen slikkige rivieroever, glanshaver- en vossenstaarthooilanden, stroomdalgrasland en meren met krabbescheer en fonteinkruid en voor de soorten bittervoorn, grote en kleine modderkruiper, rivierdonderpad en kamsalamander. Stroomopwaarts vanaf de Kil van Hurwenen zijn de uiterwaarden van de Waal aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de broedvogel kwartelkoning en de trekvogels kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en smient. Delen van de Rijswaard en de Hurwenense uiterwaard zijn aangemeld voor de Habitatrichtlijn vanwege het voorkomen van de habitattypen glanshaver-hooiland en alluviale bossen, en vanwege het voorkomen van de kamsalamander (Provincie Gelderland, 2006).

3.3 BESCHERMDE PLANTEN EN DIEREN (FLORA- EN FAUNAWET)

Het onderzoek naar de (potentiële) aanwezigheid van door de Flora- en Faunawet beschermde plant- en diersoorten is uitgevoerd aan de hand van literatuurstudie (verspreidingsatlassen, gespecialiseerde websites e.d.), overleg met uilenexpert Frans Jacobs (steenuilenwerkgroep STONE), een veldonderzoek op 20 december 2011 in de vorm van een habitatgeschiktheidstoets en een steenuilenonderzoek bestaande uit drie veldbezoeken. De habitatgeschiktheidstoets is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Het is geen volledige veldinventarisatie.

Broedvogels

Aan De Dreef (perceel ten oosten van nummer 4), nabij de aansluiting met de Kalkestraat werd tijdens het veldbezoek een steenuil waargenomen in een fruitboom (zie Afbeelding 12). Volgens bewoners wordt een schuurtje aan De Dreef 6 gebruikt als verblijfplaats/broedlocatie van een steenuil.

Om duidelijkheid te krijgen over hoe steenuilen het gebied gebruiken en welke rol het plangebied hier mogelijk in speelt is een aanvullende inventarisatie uitgevoerd (ARCADIS, april 2012, opgenomen als Bijlage 4). Er zijn drie inventarisaties uitgevoerd (half februari tot half april) conform de te hanteren methodieken. Hierbij zijn geen steenuilen in het plangebied zelf aangetroffen, in geen van de drie rondes. In de westelijke omgeving van het plangebied zijn wel steenuilen aangetroffen, waarvan er één aan de rand van het plangebied z'n territorium/leefgebied heeft. Deze werd op basis van het eerdere veldonderzoek en informatie van bewoners (De Dreef 6) al verwacht. Het plangebied heeft waarschijnlijk beperkte overlap met het territorium van deze steenuil.

Afbeelding 12 Waargenomen steenuil nabij plangebied (perceel ten oosten van De Dreef 4) op 20 december 2011. Foto: S. Jonker.

In een hooischuur nabij het plangebied (Waalbandijk 48) zijn sporen van (vermoedelijk) **kerkuil** aangetroffen. Het gaat om enkele tientallen braakballen en een nest op een van de draagbalken van de hooischuur. De braakballen bestaan uit beenderen van kleine zoogdieren en vogels en vachten van mollen (geen keverschildjes) en hebben een formaat en vorm die er op duiden dat het om braakballen van een

kerkuil gaat (zie Afbeelding 13). Aanwezigheid van (veel) keverschildjes zou duiden op steenuil. De openingen in de gevel van de schuren zorgen voor toegang van het gebouw (zie Afbeelding 14).

Afbeelding 13 Braakballen van vermoedelijk kerkuil in hooischuur Waalbandijk 48. Foto: S. Jonker.

Afbeelding 14 Hooischuur met sporen (braakballen en nest) van vermoedelijk kerkuil en uitwerpselen van vleermuizen. Foto: S. Jonker.

Naast de genoemde uilen kunnen alle gebouwen van Waalbandijk 48 en 50 jaarrond beschermde nesten van **huismus** en **gierzwaluw** bevatten. Tijdens het veldbezoek werden huismussen waargenomen. Aan de oostzijde van een schuurtje van nummer 50 werd in een raamkozijn achter een schutplaat een nest aangetroffen van vermoedelijk **zwarte roodstaart** (zie Afbeelding 15). Aan de zuidkant van de schuur hangt een mezenkast alwaar **pimpelmees** of **koolmees** zou kunnen broeden.

Afbeelding 15 Vogelnest achter schutplaat in schuur, Waalbandijk 50. Foto's: S. Jonker.

Tussen Matensestraat en Kalkestraat staat een lage open stenen schuur (Afbeelding 16). Hierin bevinden zich geen jaarrond beschermde nesten.

Afbeelding 16 Open stenen schuur in gebied tussen Kalkestraat en Matensestraat.

In het bosje ten oosten van en buiten het plangebied komen onder andere groene specht, grote bonte specht en ijsvogel voor (waarnemingen tijdens steenuilenonderzoek en meldingen van bewoners). In de bosschages in en om het plangebied kunnen algemene vogels van tuinen en parken voorkomen. Tijdens het veldbezoek werden onder andere merel, zanglijster en houtduif gezien.

Tabel 6 Beschermde broedvogels in het plangebied: beschermingscategorie, locatie en functie gebied.

Soort	Categorie	Nesten in plangebied	Beschermde functies
Steenuil	1	Geen, alleen ter plaatse van De Dreef 6	Nestlocatie en territorium
Kerkuil	3	In hooischuur Waalbandijk 48	Nestlocatie en territorium
Huismus, gierzwaluw	2	In schuren Waalbandijk 48 en 50	Nest
Zwarte roodstaart	5	Oostzijde schuur Waalbandijk 50	Nest
Kool- of pimpelmees	5	Zuidzijde schuur Waalbandijk 50	Nest
Groene specht, grote bonte specht, ijsvogel	5	Bosje ten oosten van plangebied	Nest
Merel, zanglijster, houtduif, etc.	Nest alleen beschermd tijdens broedseizoen	Alle bosschages in en om plangebied	Nest

Categorie 1: vaste rust- en verblijfplaatsen;
Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

Categorie 2: nesten van koloniebroeders;
Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

Categorie 3: honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing;
Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

Categorie 4: vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen;
Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Categorie 5: niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst.
Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Zoogdieren

Vleermuizen - verblijfplaatsen

Bomen: In het plangebied zijn ten oosten van de hooischuur (Waalbandijk 48) twee bomengroepjes aanwezig die duidelijk als verblijfplaats van boombewonende soorten als watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis kunnen dienen (Afbeelding 17). Bij deze

bomen is op sommige plaatsen de bast losgeraakt, waardoor er voor vleermuizen geschikte kieren zijn ontstaan. Buiten deze twee bomen zijn er geen geschikte bomen aangetroffen tijdens het veldbezoek. De overige bomen betreffen relatief jonge aanplant (dunne bomen zonder kieren of holtes) zonder schuilgelegenheid voor vleermuizen.

Gebouwen: In de hooischuur (Waalbandijk 48) zijn sporen van vleermuizen aangetroffen in de vorm van uitwerpselen. De hooischuur dient dus met zekerheid als verblijfplaats van een of meer gebouwbewonende soorten als meervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger of gewone grootoorvleermuis. In de overige schuurtjes zouden incidenteel ook gebouwbewonende vleermuizen kunnen verblijven. Geen van de schuurtjes lijkt geschikt als winterverblijfplaats. Het stenen schuurtje tussen Matensestraat en Kalkestraat is ongeschikt als verblijfplaats.

Abbeelding 17 Bomen die mogelijk door boombewonende soorten vleermuizen worden gebruikt (aanwezigheid van kieren).

Vleermuizen - vliegroutes

Op een aantal plaatsen in het plangebied staan bomenrijen parallel aan wegen (Kalkestraat en Matensestraat) en watergangen. Deze bomenrijen kunnen voor vleermuizen zoals meervleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger een functie hebben als geleiding van vliegroutes.

Vleermuizen - foerageergebied

Alle algemene tot vrij algemene soorten kunnen van het plangebied gebruik maken als foerageergebied.

Grondgebonden zoogdieren

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens en de gebiedskarakteristieken (intensief gebruikt landbouwgebied met grasland, akkerland en boomkwekerijen) kan enig belang van het plangebied voor streng beschermde soorten van deze groep worden uitgesloten. Algemene soorten als vos, bunzing, haas, konijn, mol, egel, ree en verschillende algemene muizensoorten (alle Tabel 1) kunnen in het plangebied voorkomen en dan met name in bosschages en ruigten. Tijdens het veldbezoek werd een haas waargenomen. Voor Tabel 1 soorten geldt een algemene vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Vissen

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens kan gesteld worden dat bittervoorn, grote modderkruiper (beide Tabel 3 – Bijlage 1 AMvB) en kleine modderkruiper (Tabel 2) nabij het plangebied voorkomen (website RAVON). Aanwezigheid van overige streng beschermde vissoorten is uitgesloten.

Op basis van de gebiedskarakteristieken – regelmatig geschoonde sloten met kleiige bodem, weinig onderwatervegetatie, maar veel kroos en gemaaide steile oevers, temidden van intensief gebruikt landbouwgebied met grasland, akkerland en boomkwekerijen – kan enig belang van het plangebied voor streng beschermde soorten van deze groep worden uitgesloten. Van de genoemde soorten komt alleen kleine modderkruiper in de sloten van het plangebied voor.

Amfibieën

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens kan gesteld worden dat kamsalamander, poelkikker, rugstreeppad (alle Tabel 3 – Bijlage IV Habitatrichtlijn) en alpenwatersalamander (Tabel 2) nabij het plangebied voorkomen. Aanwezigheid van overige streng beschermde amfibieënsoorten is uitgesloten. Knoflookpad (Tabel 3 – Bijlage IV Habitatrichtlijn) komt volgens verspreidingskaarten wel in de nabijheid voor, maar het voorkomen in het rivierengebied is sterk gebonden aan hogere delen als stroomruggen en rivierduinen (Spitzen-van der Sluis *et al.*, 2007).

Op basis van de gebiedskarakteristieken – regelmatig geschoonde sloten met kleiige bodem, weinig onderwatervegetatie en gemaaide steile oevers, temidden van intensief gebruikt landbouwgebied met grasland, akkerland en boomkwekerijen – kan enig belang van het plangebied voor streng beschermde soorten van deze groep worden uitgesloten. De genoemde soorten komen in deze omgeving naar verwachting vooral buiten de rivierdijken voor en alleen incidenteel (op doortrek) in de sloten van het plangebied.

Algemene soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander (alle Tabel 1) kunnen in het plangebied voorkomen, maar ook voor deze soorten geldt dat de karakteristieken van het plangebied over het algemeen weinig geschikt zijn. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Reptielen

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens kan gesteld worden dat ringslang (Tabel 3 – Bijlage 1 AMvB) nabij het plangebied voorkomt. Het plangebied zelf is door afwezigheid van poelen en broeihopen niet erg geschikt voor ringslang. Aanwezigheid van overige streng beschermde reptielensoorten is uitgesloten.

Insecten en andere ongewervelden

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens en de gebiedskarakteristieken (intensief gebruikt landbouwgebied met grasland, akkerland en boomkwekerijen) kan enig belang van het plangebied voor streng beschermde soorten dagvlinders (Tabel 3 – Bijlage 1 AMvB en/of Bijlage IV Habitatrichtlijn), libellen (Tabel 3 – Bijlage IV Habitatrichtlijn), kevers (Tabel 3 – Bijlage IV Habitatrichtlijn) en tweekleppigen (Tabel 3 – Bijlage IV Habitatrichtlijn) worden uitgesloten.

Ook aanwezigheid van vliegend hert, rivierkreeft en dagvlinders van Tabel 2 worden op basis van bovenstaande argumentatie uitgesloten.

Vaatplanten

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens en de gebiedskarakteristieken (regelmatig gemaaide bermen, intensief gebruikt landbouwgebied met grasland, akkerland en boomkwekerijen) kan de aanwezigheid van streng beschermde plantensoorten in het plangebied worden uitgesloten.

4

Effecten nieuwe verbindingsweg Dodewaard

4.1 NATURA 2000-GEBIED UITERWAARDEN WAAL

Ruimtebeslag

De buitengrens van het Natura 2000-gebied valt samen met de waterkerende dijk; de grens ligt op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde). Er vindt daardoor geen ruimtebeslag plaats op het Natura 2000-gebied. De ontwikkeling vindt plaats buiten de gebiedsbegrenzing.

Toename verkeersbewegingen

Het verkeer op de Waalbandijk is voor het Natura 2000-gebied de belangrijkste bron van verstoring door geluid. Als gevolg van toenemend verkeer op de Waalbandijk zal de geluidsbelasting op het Natura 2000-gebied toenemen. Toename van verkeer achter de Waalbandijk zal vrijwel geen effect hebben op de geluidbelasting van het Natura 2000-gebied omdat dit wordt afgeschermd door de dijk.

De veranderingen in verkeersdruk als gevolg van de verbindingsweg zijn berekend op zestien posities, waarvan vier op de Waalbandijk: 002, 008, 010 en 011 (Afbeelding 18).

Afbeelding 18 Rekenposities.

Op de rekenposities is bepaald wat de verkeersintensiteit is in de huidige situatie (2009), in de autonome situatie (2020) en de plansituatie (2020). Dit is weergegeven in Tabel 7 voor de voor het Natura 2000-gebied relevante posities.

Tabel 7 Overzicht invoergegevens wegen (beperkt tot de posities op de Waalbandijk).

Dwarsprofiel Nummer	Wegomschrijving	Etmaalintensiteit (weekdaggemiddelde)		
		HS 2009	AO 2020	PS 2020
002	Waalbandijk	2.473	2.597	2.657
008	Waalbandijk	658	675	653
010	Waalbandijk	658	675	2.135
011	Waalbandijk	819	941	1.849

In de projectsituatie zal de verkeersintensiteit op twee punten (002 en 008) ongeveer hetzelfde blijven. Op positie 011 verdubbelt de verkeersintensiteit en op positie 010 is er zelfs een verdriedubbeling. Dit heeft gevolgen voor de geluidsbelasting van het Natura 2000-gebied: die zal lokaal toenemen en mogelijk negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelen van Uiterwaarden Waal.

Optische verstoring/silhouetwerking

De verstoring die de vogels kunnen ondervinden als gevolg van de verbindingsweg is die van meer passerende voertuigen op de Waalbandijk. Deze zijn er in de huidige situatie ook waardoor al gewenning is opgetreden. Incidentele aanwezigheid zorgt meer voor verstoring van vogels. Ook de aard van de verstoring is belangrijk: passerende auto's zijn weinig verstorend, terwijl een uitstappende persoon er voor zorgt dat de vogels meteen op de vlucht slaan. Bovendien is de Waalbandijk geliefd bij recreanten en maken veel wandelaars en fietsers gebruik van deze route met weids uitzicht. De verstoring van vogels door recreanten kan door de openheid van het gebied tot honderden meters ver reiken (Krijgsveld *et al.*, 2010). Vanwege de reeds bestaande verstoring door passerende auto's en de bestaande recreatiedruk op de Waalbandijk, wordt uitgesloten dat de verbindingsweg zorgt voor extra optische verstoring door aanwezigheid.

Verstoring door geluid

De geluidstoename als gevolg van de toename van verkeer op de Waalbandijk op het ten zuiden gelegen Natura 2000-gebied is middels een indicatieve berekening bepaald.

De toename ten opzichte van de autonome ontwikkeling is 5,1 dB bij een gelijkblijvende maximum snelheid. De toenames van de geluidbelasting zijn een gevolg van de toename van het wegverkeer op de Waalbandijk door de aanleg van de nieuwe verbindingsweg. Wanneer de maximum snelheid wordt verlaagd naar 30 km/u is de toename ten opzichte van de autonome ontwikkeling 2,7 dB.

Van grauwe gans, brandgans, krakeend en slobbeend bevinden de populaties zich ruim boven de gestelde instandhoudingsdoelen, zodat een 100% verdwijning van het telgebied dat aan het plangebied grenst nog geen significant negatieve gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen. Van deze soorten kan op voorhand gesteld worden dat de verbindingsweg geen significant negatief effect zal hebben.

In Tabel 8 zijn de stappen weergegeven waarmee is onderzocht of er significant negatieve effecten kunnen optreden als gevolg van toename van geluid. In de tweede kolom is gekeken naar het instandhoudingsdoel en de aantallen vogels die aanwezig zijn in het nabijgelegen telgebied. Op basis van die aantallen is voor grauwe gans, brandgans, krakeend en slobbeend uitgesloten dat er significant negatieve effecten zullen optreden, ongeacht de mate van verstoring in het telgebied. De derde kolom

geeft aan dat we uitgaan van een toename van geluidbelasting in het leefgebied van alle soorten (dit is een worst case want ondanks dat alle soorten in het telgebied voorkomen, maken niet alle vogels gebruik van het hele gebied). De vierde kolom geeft weer of de soort gevoelig is voor geluid. Dit is alleen bij grutto en wulp het geval. Aangezien grutto en wulp een negatieve doelrealisatie hebben (in huidige situatie ligt het aantal aanwezige vogels onder het doelaantal), kunnen significant negatieve effecten op deze instandhoudingsdoelen niet worden uitgesloten (vijfde kolom).

Tabel 8 Stapsgewijs onderzoek of er een significant negatief effect op kan treden als gevolg van de verbindingsweg.

Broedvogels	IHD in orde, ook wanneer deelgebied is uitgesloten? ²	Toename geluidverstoring in het leefgebied?	Is de soort gevoelig voor verstoring door geluid? ³	Significant negatief effect op IHD uitgesloten?
Porseleinhoen	Nee	Ja	Nee	Ja
Kwartelkoning	Nee	Ja	Nee	Ja
Zwarte stern	Nee	Ja	Nee	Ja
Niet-broedvogels				
Fuut	Nee	Ja	Nee	Ja
Aalscholver	Nee	Ja	Nee	Ja
Kleine zwaan	Nee	Ja	Nee	Ja
Kolgans	Nee	Ja	Nee	Ja
Grauwe gans	Ja	Ja	Nee	Ja
Brandgans	Ja	Ja	Nee	Ja
Smient	Nee	Ja	Nee	Ja
Krakeend	Ja	Ja	Nee	Ja
Pijlstaart	Nee	Ja	Nee	Ja
Slobeend	Ja	Ja	Nee	Ja
Tafeleend	Nee	Ja	Nee	Ja
Kuifeend	Nee	Ja	Nee	Ja
Nonnetje	Nee	Ja	Nee	Ja
Meerkoet	Nee	Ja	Nee	Ja
Kievit	Nee	Ja	Nee	Ja
Grutto	Nee	Ja	Ja	Nee
Wulp	Nee	Ja	Ja	Nee

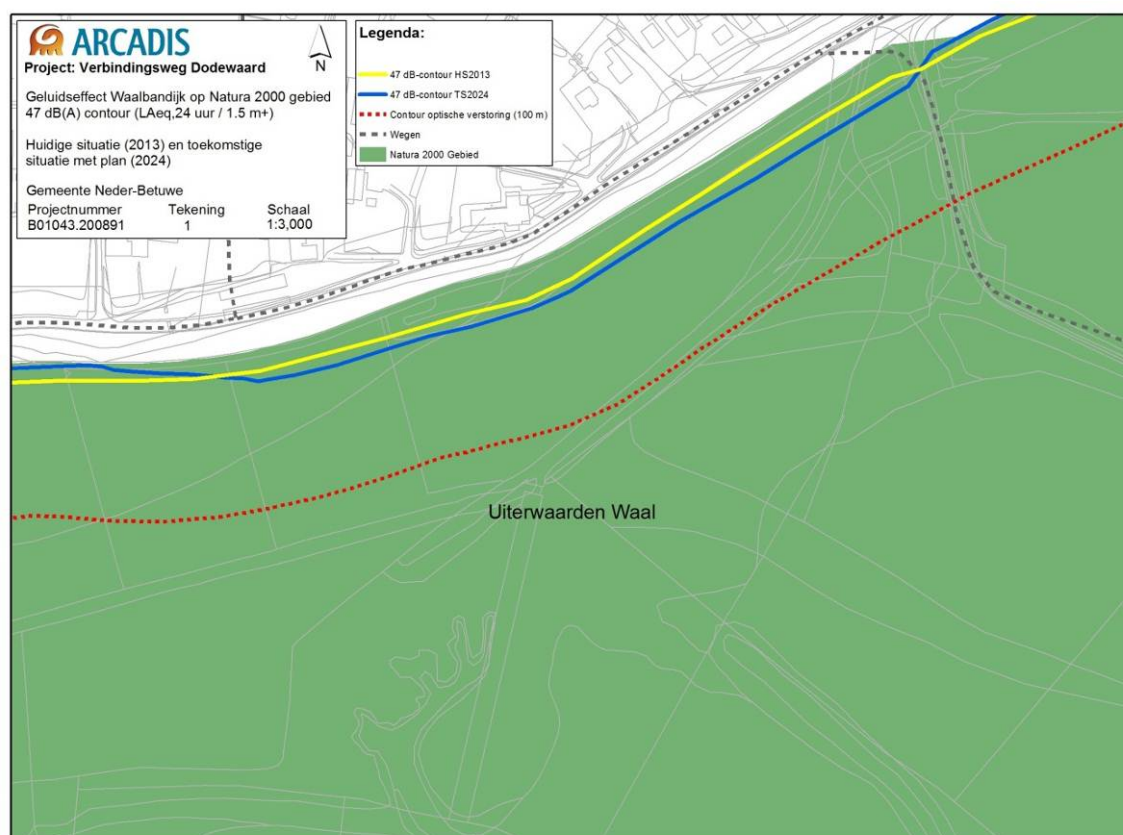
Uit bovenstaande analyse blijkt dat voor de soorten grutto en wulp negatieve effecten als gevolg van verstoring door geluid op voorhand niet kunnen worden uitgesloten. Daarom is nader bekeken hoe de geluidbelastingscontour voor weidevogels (47dB(A)) verandert tussen de huidige situatie en de plansituatie. Deze verandering is vergeleken met de bestaande contour door optische verstoring, zoals eerder in deze paragraaf uitgelegd. Hiervoor is een 100 meter-contour gebruikt. Dit is de gemiddelde verstoringsafstand van wulp door recreatie (wandelaars) waarbij de vogels opvliegen (Krijgsveld *et al.*, 2010). De gemiddelde verstoringsafstand van grutto is naar verwachting vergelijkbaar of groter, afgaande op vergelijkbare steltlopers.

Uit de berekeningen van de 47 dB(A)-contouren in de huidige situatie en de plansituatie blijkt dat deze ver binnen de bestaande optische verstoringsafstand blijven (zie Afbeelding 19). De weg heeft daardoor geen aanvullend effect op de verstoring die in de huidige situatie reeds aanwezig is; de verstoorde oppervlakte wordt niet groter ten opzichte van de bestaande situatie. Negatieve effecten op het leefgebied van grutto

² Zie paragraaf 3.1.1.

³ Gebaseerd op de EL&I Effectenindicator.

en wulp zijn niet aan de orde. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor deze soorten in Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal zijn daarmee uitgesloten.

Afbeelding 19 Geluidcontour van 47 dB(A) in huidige situatie (geel) en plansituatie (blauw) en de bestaande contour van optische verstoring door recreatie (rode stippellijn).

Stikstofdepositie

Stikstof is een plantenvoedingsstof (nutriënt); het zit bijvoorbeeld in kunstmest en dierlijke mest. Stikstofdepositie uit de lucht heeft daarom weinig of geen invloed op ecosystemen die van nature of door menselijke invloeden voedselrijk zijn. Ecosystemen die van nature voedselarm zijn, bijvoorbeeld doordat ze een schrale, zandige bodem hebben, zijn daarentegen wel gevoelig voor extra stikstof die vanuit de lucht wordt toegevoegd. Vooral (veelal soortenrijke) kruidenvegetaties met plantensoorten die langzaam groeien en klein en laag blijven en die zijn aangepast aan een situatie van permanent 'voedselgebrek' zijn kwetsbaar. Door de stikstofdepositie verbetert de voedselsituatie en kunnen grotere, sneller groeiende en meer concurrentiekrachtige planten de soortenrijke vegetaties overwoekeren ('verruiging'). De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. Dit kan negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelen van een gebied. Van belang is echter dat stikstof niet de enige belangrijke plantenvoedingstof is. Fosfor (P) en kalium (K) zijn ook essentieel. 'Verruiging' of 'vergrassing' kunnen – ondanks een overschrijding van de kritische depositiewaarde – uitblijven als er weinig fosfor beschikbaar is voor planten.

De effecten op het Natura 2000-gebied als gevolg van stikstofdepositie afkomstig van het wegverkeer op de Waalbandijk is middels een indicatieve berekening bepaald. De bijdrage van stikstofdepositie is bepaald op de grens van het Natura 2000-gebied. Dit is de plek waar de verbindingsweg de hoogste bijdrage van stikstofdepositie heeft: de bijdrage van stikstofdepositie afkomstig van de Waalbandijk neemt

af naarmate de afstand tot de weg groter wordt. De bijdrage van stikstofdepositie afkomstig van de Waalbandijk in de toekomstige autonome situatie is 0,71 mol N/ha/jaar. Door de toename van het wegverkeer op de Waalbandijk door de verbindingsweg is er ook een toename van stikstofdepositie te verwachten. Middels een indicatieve berekening is bepaald dat de bijdrage 2,54 mol N/ha/jaar is. De plansituatie veroorzaakt een toename van de stikstofdepositie in het Natura 2000-gebied ten opzichte van de autonome ontwikkeling van 1,83 mol N/ha/jaar. De toename in de plansituatie ten opzichte van de huidige situatie ligt daarmee rond de 2 mol N/ha/jaar.

In het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal ligt een aantal habitattypen in de nabijheid van het plangebied. In Tabel 9 staan de kritische depositiewaarden genoemd.

Tabel 9 Relevante habitattypen in relatie tot stikstofdepositie.

Habitatype		Kritische depositiewaarde mol N / ha / jaar ⁴	Achtergronddepositie mol N / ha / jaar ⁵
H3270	Slikkige rivieroever	>2.400 (minder/niet gevoelig)	2.180
H91E0	*Vochtige alluviale bossen	2.410 (minder/niet gevoelig)	2.180

De maximale achtergronddepositie (2.180 mol N/ha/jaar) in het aangrenzende gebied ligt in de huidige situatie ruim onder de kritische depositiewaarde van de aanwezige habitattypen (2.400 mol N/ha/jaar). Deze habitattypen worden in de huidige situatie niet negatief beïnvloedt door de totale stikstofdepositie.

De toename van verkeersbewegingen (1.000 tot 1.500 voertuigen) zal maximaal een paar mol N/ha/jaar extra stikstofdepositie in het Natura 2000-gebied als gevolg hebben. Aangezien de kritische depositiewaarde meer dan 200 mol N/ha/jaar boven de huidige achtergronddepositie ligt zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor H3270 en H91E0 uitgesloten.

Verlichting

De gemeente is voornemens om het deel ten noorden van de Kalkestraat volledig te voorzien van verlichting en het deel ten zuiden van de Kalkestraat beperkt te voorzien van verlichting. Doordat de dijk met een hoogteverschil van ruim 6 meter als een buffer tussen de verbindingsweg en het Natura 2000-gebied fungeert zal er geen extra verlichting in het Natura 2000-gebied vallen waardoor significant negatieve effecten uitgesloten zijn. Op de Waalbandijk zijn tot op korte afstand van de aansluiting van de verbindingsweg lichtmasten aanwezig. Voor de verbindingsweg wordt uitgegaan van verlichting van de aansluiting met de Waalbandijk middels één extra armatuur aan de buitenzijde van de dijk, waardoor het licht richting Natura 2000-gebied wordt afgeschermd. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

4.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

De Gelderse Ecologische Hoofdstructuur grenst aan het studiegebied: de EHS-begrenzing ligt juist op de Waalbandijk. Doordat er geen ruimtebeslag op de EHS plaatsvindt is het 'nee, tenzij'-regime formeel niet van toepassing, waardoor effecten op de EHS worden uitgesloten.

⁴ Afkomstig uit Van Dobben & Van Hinsberg (2008).

⁵ RIVM/PBL Grootschalige Concentratiekaart Nederland; berekening voor 2011.

4.3 FLORA- EN FAUNAWET

Broedvogels

Tijdens het veldbezoek werd een steenuil waargenomen. Ook zijn er zijn diverse anekdotische waarnemingen van vaste verblijfplaatsen van steenuil in/nabij het plangebied. Nesten van steenuilen zijn jaarrond beschermd en deze zijn bovendien sterk afhankelijk van het omliggende territorium. Daarnaast bevindt zich mogelijk ook een kerkuil in het gebied. Door de aanleg van de verbindingsweg worden geen territoria doorsneden of vernietigd. Wel is er sprake van verstoring van foerageergebied van beperkte kwaliteit. Zie verder Bijlage 4.

Vleermuizen

Vleermuizen - verblijfplaatsen

Bomen: De twee bomengroepjes ten oosten van de hooischuur (Waalbandijk 48) die als verblijfplaats van boombewonende soorten als watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis kunnen dienen, vallen buiten het tracéontwerp. Enkele bomen die wel zullen worden gekapt hebben geen potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Er is geen sprake van vernietiging van verblijfplaatsen in bomen.

Gebouwen: De hooischuur (Waalbandijk 48) die als verblijfplaats van een of meer gebouwbewonende soorten als meervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger of gewone grootoorvleermuis dient, valt buiten het tracéontwerp. In de overige schuurtjes zouden incidenteel ook gebouwbewonende vleermuizen kunnen verblijven, maar ook deze gebouwen vallen buiten het tracéontwerp.

Er is geen sprake van vernietiging van verblijfplaatsen in gebouwen.

Buiten het feit dat het tracéontwerp niet tot het verwijderen van verblijfplaatsen leidt, zal de verbindingsweg ook geen belemmering vormen voor de toegankelijkheid van de verblijfplaatsen.

Vleermuizen – foerageergebied

Er gaat geen foerageergebied verloren; het gebied wordt ruimtelijk gevarieerder en er ontstaan extra luwtes door aanplant van bomenrijen. Het tracé ten zuiden van de Kalkestraat zal beperkt worden verlicht, zodat licht verstoring hier niet is uitgesloten. Doordat het tracé ten noorden van de Kalkestraat wel verlicht wordt, is ook hier niet uitgesloten dat er foerageergebied wordt verstoord.

Vleermuizen – vliegroutes

De rotondes op de kruisingen met de Kalkestraat en Matensestraat zorgen voor vernietiging van een aantal bomen uit bomenrijen. Deze bomenrijen kunnen voor vleermuizen een functie hebben als geleiding van vliegroutes. Door het verwijderen van een aantal bomen uit de genoemde bomenrijen kan de geleidende functie verloren gaan of sterk verminderen. Het beschermde leefgebied van vleermuizen wordt daardoor geschaad.

Vissen en amfibieën

Tijdens aanleg weg over watergangen kan leefgebied van kleine modderkruiper (Tabel 2) worden verstoord. Er is netto geen verlies van leefgebied.

Overige soorten

In het plangebied is aanwezigheid van streng beschermde grondgebonden zoogdieren, reptielen, vaatplanten, insecten en andere ongewervelden uitgesloten. Deze soortgroepen worden verder niet meer behandeld.

5

Beoordeling effecten nieuwe verbindingsweg Dodewaard

5.1 NATURA 2000-GEBIED UITERWAARDEN WAAL

Voor alle vogels, habitatsoorten en habitattypen zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen als gevolg van de verbindingsweg uitgesloten.

5.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Er is geen negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur.

5.3 FLORA- EN FAUNAWET

Vleermuizen

Er gaan geen verblijfplaatsen en foerageergebieden verloren: er is geen overtreding van verbodsbepalingen.

Het tracé ten zuiden van de Kalkestraat zal beperkt worden verlicht, het tracé ten noorden van de Kalkestraat wordt volledig verlicht waardoor mogelijk vliegroutes en foerageergebieden worden verstoord: overtreding van verbodsbepaling Art. 11 is niet uitgesloten.

Er worden mogelijk wel vliegroutes vernietigd of aangetast, die van essentieel belang kunnen zijn voor vaste verblijfplaatsen. Er is daarmee een kans op overtreding van verbodsbepaling Art. 11.

Broedvogels

Er worden geen jaarrond beschermde nesten aangetast via vernietiging en/of doorsnijding van territoria.

Er is wel sprake van verstoring van steenuilfoerageergebied van beperkte kwaliteit. Er is daarmee een kans op overtreding van verbodsbepaling Art. 11. Zie verder Bijlage 4.

Vissen en amfibieën

Tijdens aanleg van de weg over bestaande watergangen kan leefgebied van kleine modderkruiper worden verstoord, doordat de watergangen verlegd moeten worden. Er is daarmee een kans op overtreding van verbodsbepaling Art. 11.

Er is netto geen verlies van leefgebied. Geen overtreding van verbodsbepalingen in de gebruiksfase.

5.4 CUMULATIE

De Natuurbeschermingswet vereist dat, naast de gevolgen van het eigen plan of project, ook de optelsom (cumulatie) van gevolgen op een Natura 2000-gebied wordt gemaakt. De eerste stap hierin is het inventariseren van de gevolgen van de eigen activiteiten en bepalen of het voornemen zelf negatieve

gevolgen kan hebben op de instandhoudingdoelen van een Natura 2000-gebied. Uit voorliggend onderzoek (paragraaf 4.1 en 5.1) blijkt dat voor geen van de instandhoudingsdoelen negatieve effecten te verwachten zijn. Daarom is het niet nodig een cumulatietoets uit te voeren.

6

Mitigatievisie

6.1 WAT VOORAFGAAT AAN MITIGATIE

Uit het onderzoek blijkt dat effecten op beschermde soorten vooraf niet met zekerheid zijn uit te sluiten. Effecten kunnen door maatregelen gemitigeerd worden. Om een concreet beeld te krijgen van welke maatregelen genomen moeten worden is extra onderzoek nodig. Voor steenuilen is dit onderzoek al uitgevoerd, voor vleermuizen gebeurt dit nog. Via een veldinventarisatie die voldoet aan de eisen die Dienst Regelingen daaraan stelt, moet de aanwezigheid van vleermuizen precies in beeld worden gebracht. Pas wanneer duidelijk is waar beschermde soorten zich ophouden en hoe zij gebruik maken van het plangebied, kan een gericht mitigatieplan worden opgesteld.

6.2 SPECIFIEKE MITIGATIE

Steenuil

Voor steenuil is onderzocht of het plangebied deel uit maakt van het leefgebied. Er blijkt een deel van het foerageergebied van de steenuil van De Dreef 6 te worden verstoord. Er dienen daarom beperkte mitigerende maatregelen te worden genomen om de foerageermogelijkheden van deze steenuil, die een jaarrond beschermd nest heeft, te behouden.

Jonge steenuilen lopen groot risico verkeersslachtoffer te worden, vooral wanneer een weg nabij een nestplaats ligt. Oudere steenuilen lopen een veel kleiner risico (p.m. Frans Jacobs).

Mitigatie van verloren foerageergebied is het beste uit te voeren door kwaliteitsverbetering van onaangetast foerageergebied. Dat kan door dit gebied in te richten met rijen wilgen of (weide)hoogstamfruitbomen of het aanleggen van houtstapels. Belangrijk is dat er kruidige, grassige hoekjes ontstaan waar muizen zich ophouden. De bomen worden dan gebruikt als nest- en/of roestplaats of uitkijkpost. Zie verder Bijlage 4.

Algemene vereisten om de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen te waarborgen (Van Opijnen & Van Heusden, 2011):

- Individu en populatie kan succesvol blijven voortplanten en rusten in het gebied;
- Geen (nooit) achteruitgang van de ecologische functionaliteit;
- Mitigatie van kwantiteit en kwaliteit sluit negatieve effecten uit;
- Mitigatie is preventief: aanwezig én functionerend;
- Mitigatie leidt tot verbetering of behoud functionaliteit;
- Positieve effecten mitigatie evenredig aan negatieve effecten;
- Het succes van mitigatie moet met hoge mate van zekerheid vooraf vast staan;
- Er is een ecologisch werkprotocol, onderdeel hiervan is monitoren van effect mitigatie.

Vleermuizen

In het plangebied worden mogelijk vliegroutes aangetast ter hoogte van de Kalkestraat en de Matensestraat. Via strategische aanleg van bomenrijen en spaarzame/toegepaste verlichting kunnen vliegroutes behouden blijven. Om een concreet beeld te krijgen van welke maatregelen genomen moeten worden voor vleermuizen is een inventarisatie in het gebied nodig.

Kleine modderkruiper

In het plangebied komt naar alle waarschijnlijkheid kleine modderkruiper voor in de watergangen. Door bij de aanlegfase de gedragscode van de Unie van Waterschappen toe te passen zijn effecten op kleine modderkruiper minimaal. Er is geen sprake van verlies van leefgebied.

7

Conclusie en aanbeveling

7.1 CONCLUSIES EFFECTENSTUDIE

Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal

Voor alle vogels, habitatsoorten en habitattypen zijn significant negatieve effecten als gevolg van de verbindingsweg op instandhoudingsdoelen uitgesloten.

Ecologische Hoofdstructuur

Geen negatief effect op wezenlijke kenmerken en waarden.

Flora- en faunawet

Er is mogelijk sprake van overtreding van verbodsbepaling Art. 11 met betrekking tot foerageergebied van steenuil, vliegroutes/lijnelementen en foerageergebied vleermuizen (aanleg- en gebruiksfase) en leefgebied kleine modderkruiper (aanlegfase).

7.2 MOGELIJK BENODIGDE MITIGATIE

Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal

Geen mitigatie/compensatie nodig.

Ecologische Hoofdstructuur

Geen mitigatie/compensatie nodig.

Flora- en faunawet

Voor het behoud van de kwaliteit van het foerageergebied van steenuil is mitigatie nodig. Voor broedvogels in het algemeen geldt: niet werken in broedseizoen en/of aanbieden vervangende nestgelegenheid.

Als blijkt dat lijnvormige elementen worden gebruikt door vleermuizen als geleiding van hun vliegroute, dan zullen deze behouden of hersteld moeten worden, zodat vliegroutes van vleermuizen niet verloren gaan (aanleg- en gebruiksfase). Idem voor foerageergebieden. Of en welke mitigatie nodig is moet blijken uit de nog uit te voeren veldinventarisatie.

Bij de werkzaamheden aan de watergangen (aanlegfase) zullen mitigerende maatregelen moeten voorkomen dat verbodsbepalingen ten aanzien van kleine modderkruiper worden overtreden. Hierbij zal gewerkt worden aan de hand van de gedragscode van Unie van Waterschappen.

7.3 AANBEVELING BENODIGD NADER ONDERZOEK

Flora- en faunawet

Om een concreet beeld te krijgen van welke maatregelen genomen moeten worden is extra onderzoek nodig. Via een veldinventarisatie die voldoet aan de eisen die Dienst Regelingen daaraan stelt, moet de aanwezigheid van vleermuizen precies in beeld worden gebracht. Dienst Regelingen zal beoordelen of mitigatie toereikend is en bekijkt daarbij ook of het onderzoek dat daaraan vooraf is gegaan aan de minimale eisen voldoet.

Vleermuizen

Voor een volledig beeld van de aanwezigheid van vleermuizen en het gebruik van geleidende structuren zal een inventarisatie conform het Vleermuisprotocol (GaN/Zoogdiervereniging) in het plangebied moeten plaatsvinden.

Amfibieën en vissen

Inventarisatie van aanwezige soorten is niet nodig. Van kleine modderkruiper wordt aangenomen dat deze in de watergangen van het plangebied aanwezig is. Voor streng beschermde soorten is het plangebied niet geschikt.

7.4 EVENTUEEL MITIGATIEPLAN

Afhankelijk van de uitkomsten van de inventarisaties kunnen de volgende punten worden opgenomen in een eventueel mitigatieplan voor de uitvoering van de werkzaamheden:

- Inrichtingsplan vliegroutes vleermuizen.
- Werkplan met betrekking tot vergraven watergangen, verlichting e.a.

8

Bronnenlijst

Literatuur

- Dobben, H. van & A. van Hinsberg (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1654.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (2008). Waarnemingenverslag 2007 Dagvlinders, libellen en sprinkhanen.
- Heukels' Flora van Nederland, R. van der Meijden, Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Rijksuniversiteit Leiden
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden (2010). Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg bv.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2009). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, Brochure.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat (2004). Met vleermuizen overweg. Dienst Weg- en Waterbouwkunde.
- Opijnen, M. van & W. van Heusden (2011). Steenuil en ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet. Presentatie 5 november 2011, Dienst Regelingen/Dienst Landelijk Gebied.
- Provincie Gelderland (2005). Streekplan Gelderland 2005. Vastgesteld door Provinciale Staten op 29 juni 2005, nr. PS2005-413.
- Provincie Gelderland (2006). Kernkwaliteiten en omgevingscondities in de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur – Streekplanuitwerking. Mei 2006.
- Provincie Gelderland (2010). Ruimtelijke Verordening Gelderland. Vastgesteld bij besluit van Provinciale Staten van 15 december 2010, nr. PS2010-780.
- Spitzen-van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Creemers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L. Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D.M. Soes, P. Frigge & R.P.J.H. Struijk (2007). Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985-2005. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Stumpel, T. en H. Strijbosch (2006). Veldgids Amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij.

- Twisk, P., A. van Diepenbeek en J.P. Bekker (2010). Veldgids Europese zoogdieren, KNNV Uitgeverij.
- Gegevensautoriteit Natuur / Zoogdiervereeniging (2011). Vleermuisprotocol, versie 30 maart 2011.

Websites

- Ministerie van EL&I www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur
- RAVON, www.ravon.nl
- Vlindernet, www.vlindernet.nl
- Zoogdiervereeniging, www.zoogdiervereeniging.nl
- Floron, www.floron.nl
- RIVM/PBL Grootchalige concentratiekaart Nederland, <http://geodata.rivm.nl/gcn/>
- Dijkbewaking Dodewaard, www.dijkbewaking-dodewaard.nl (14 april 2012)

Persoonlijke mededelingen

- Frans Jacobs, steenuilenwerkgroep STONE (7-12-2011)

Bijlage 1

Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal

Bron: Ontwerpbesluit Uiterwaarden Waal

Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

- H3270** **Slikkige rivieroever**
Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting De gehele Waal is door zijn relatief hoge dynamiek en lage uiterwaarden de belangrijkste rivier voor het habitatype slikkige rivieroever. Het Habitatrichtlijngebied omvat echter slechts een relatief beperkt oppervlakte slikkige rivieroever (zie ook complementair doel).
- H6120** ***Stroomdalgraslanden**
Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Het habitatype stroomdalgraslanden komt in een jonge pionievorm en als soortenrijk grasland voor in de Kil van Hurwenen. De soortenrijkdom van de pionievorm kan toenemen bij adequaat beheer.
- H6510** **Glanshaver- en vossenstaartheuvels**
Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaartheuvels, glanshaver (subtype A).
Toelichting De Rijswaard is verreweg het belangrijkste terrein voor het habitatype glanshaver- en vossenstaartheuvels, glanshaver (subtype A) langs de Waal en tevens één van de gebieden die voor glanshaverheuvels binnen Nederland de grootste bijdrage leveren. Verder komt het habitatype ook voor in de Kil van Hurwenen.
- H91E0** ***Vochtige alluviale bossen**
Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit Vochtige alluviale bossen, zachthoutoebossen (subtype A).
Toelichting De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden één van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van vochtige alluviale bossen, zachthoutoebossen (subtype A). Binnen het Habitatrichtlijngebied komt het type over een aanzienlijke oppervlakte voor in de Rijswaard (in de luwte van de spoorbrug) en op kleine schaal in de Kil van Hurwenen. Uitbreiding oppervlakte vochtige alluviale bossen, zachthoutoebossen (subtype A) is alleen mogelijk binnen het Vogelrichtlijngebied (zie ook complementair doel).

Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

- H1095** **Zeepril**
Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding

	populatie.
Toelichting	De Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de zeeprk van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie als opgroeigebied.
H1099	Rivierprk
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De Uiterwaarden Waal is als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprk van groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie als opgroeigebied.
H1102	Elft
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de elft van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
H1106	Zalm
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de zalm van groot belang voor de Rijn- en Maaspopulaties. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
H1145	Grote modderkruiper
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	De grote modderkruiper komt beperkt voor binnen het Habitatrichtlijngebied.
H1166	Kamsalamander
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De kamsalamander komt voor in de zuidelijk gelegen Hurwenense Uiterwaarden en in de aan de noordkant gelegen Rijswaard. Het volledige Natura 2000-gebied vormt een belangrijk leefgebied, vooral de Heeseltse Uiterwaarden en het traject Weurt-Wamel. Gezien de verspreiding, de ongunstige staat van instandhouding en de afstanden tot andere populaties zijn de onderlinge verbindingen en verbindingen met verder gelegen leefgebieden van belang voor uitbreiding populatie.
H1337	Bever
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De uiterwaarden langs de Waal zijn van belang als verbinding tussen

beverpopulaties in de Gelderse Poort en de Biesbosch. De soort komt voor in de Kil van Hurwenen.

Vogelrichtlijn: broedvogels

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het porseleinhoen. Aantallen fluctueren sterk. Essentieel hierbij is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich enkele tientallen paren, in droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Eind jaren zeventig broedden een 10-tal paren in dit deel van de grote rivieren. Belangrijkste deelgebieden waren de Kil van Hurwenen en de Heeseltsche uiterwaarden. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 2. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen een belangrijk broedgebied van de kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium vormden de uitwaarden van de Waal daarvan een belangrijk deelgebied (1993-97 gemiddeld 8 en 1999-2003 19 paren, maximaal 33 paren in 2002). Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting In 1987 werden 17 paren zwarte sterns geteld. Sedert 1990 zijn nooit meer dan 10 paren vastgesteld. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4-9 paren zwarte sterns vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

Vogelrichtlijn: niet-broedvogels**A005 Fuut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de landelijk matige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 260 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleaats. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 9 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen waren van 1993-1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum begin jaren tachtig en daarna een afname. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor landelijke afname. De afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.500 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 16% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H91E0 vochtige alluviale bossen, zachthoutoobossen (subtype A) of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk levert dit gebied na de Uiterwaarden IJssel en Gelderse Poort de grootste bijdrage als foerageergebied voor de kolgans. In de periode 1999/2000-2003/04 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,4% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan

de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043	Grauwe gans
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 16% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden of H91E0 vochtige alluviale bossen, zachthoutooibossen (subtype A) of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.
Toelichting	Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/04 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,7% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.
A045	Brandgans
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 610 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen brandganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
A050	Smient
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.700 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 16% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H91E0 vochtige alluviale bossen, zachthoutooibossen (subtype A) of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.
Toelichting	Aantallen smienten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor

De soort onder andere een functie als slaappleats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/04 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,0% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Tot 1985 was er sprake van een sterke afname in aantallen, daarna een licht positieve tendens, maar geen significante toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 190 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen, waarschijnlijk ten gevolge van herstel van de populatie driehoeksmosselen. Sinds 1995 is er sprake van een afname, net als elders in

het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 530 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een piek rond eind jaren tachtig, waarschijnlijk ten gevolge van herstel van de populatie driehoeksmosselen. Daarna enige afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Recent is er echter sprake van een nieuwe toename (als bij de IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1980, daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 780 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname (net als bij de Uiterwaarden IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 790 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum begin jaren negentig, daarna een sterke afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend met een significante

afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160	Wulp
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Er is sprake van een sterke doorgaande toename in aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitatype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3).

In dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

Complementaire doelen: habitattypen (bijlage I)

H3270	Slikkige rivieroevers
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	De gehele Waal is door zijn relatief hoge dynamiek en lage uiterwaarden de belangrijkste rivier voor het habitatype slikkige rivieroevers. In het Vogelrichtlijngebied kan het areaal slikkige rivieroevers toenemen door de aanleg van nevengeulen.
H6120	*Stroomdalgraslanden
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype stroomdalgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Verder heeft Nederland een grote internationale verantwoordelijkheid voor dit type. In het Vogelrichtlijngebied is het habitatype stroomdalgraslanden plaatselijk aanwezig in verschillende uiterwaarden (op zandige oeverwallen). Uitbreidingsmogelijkheden bestaan met name op recente hoog gelegen zandafzettingen.
H91E0	*Vochtige alluviale bossen

- Doel** Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, zachthoutooibossen (subtype A).
- Toelichting** De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden één van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van het habitatype vochtige alluviale bossen, zachthoutooibossen (subtype A). Voor uitbreiding oppervlakte bestaan onder andere mogelijkheden langs nieuw te graven geulen. Voor de bever (H1337) is uitbreiding van dit habitatype, kleine bosjes als stapstenen, van belang voor de realisering van een samenhangend netwerk tussen de Gelderse Poort en de Biesbosch. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

Complementaire doelen: soorten (bijlage II)

- H1095 Zeeprik**
- Doel** Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting** De Uiterwaarden Waal is voor de zeeprik als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied, met name door de aanleg van nevengeulen.
- H1099 Rivierprik**
- Doel** Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting** De uiterwaarden waal is voor de rivierprik als doortrek- en opgroeigebied van groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied, met name door de aanleg van nevengeulen.
- H1102 Elft**
- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting** Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
- H1106 Zalm**
- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting** Uiterwaarden Waal is als doortrekgebied voor de Zalm van groot belang voor de Rijn en Maaspopulatie. In het gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
- H1145 Grote modderkruiper**
- Doel** Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud

populatie.

Toelichting Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrictlijngebieden voorkomt. Het gebied Uiterwaarden Waal levert een relatief geringe bijdrage voor de grote modderkruiper. Landelijk gezien verkeert de grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. Gezien de dynamiek in deze riviertak is een behouddoel geformuleerd.

H1166 Kamsalamander

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

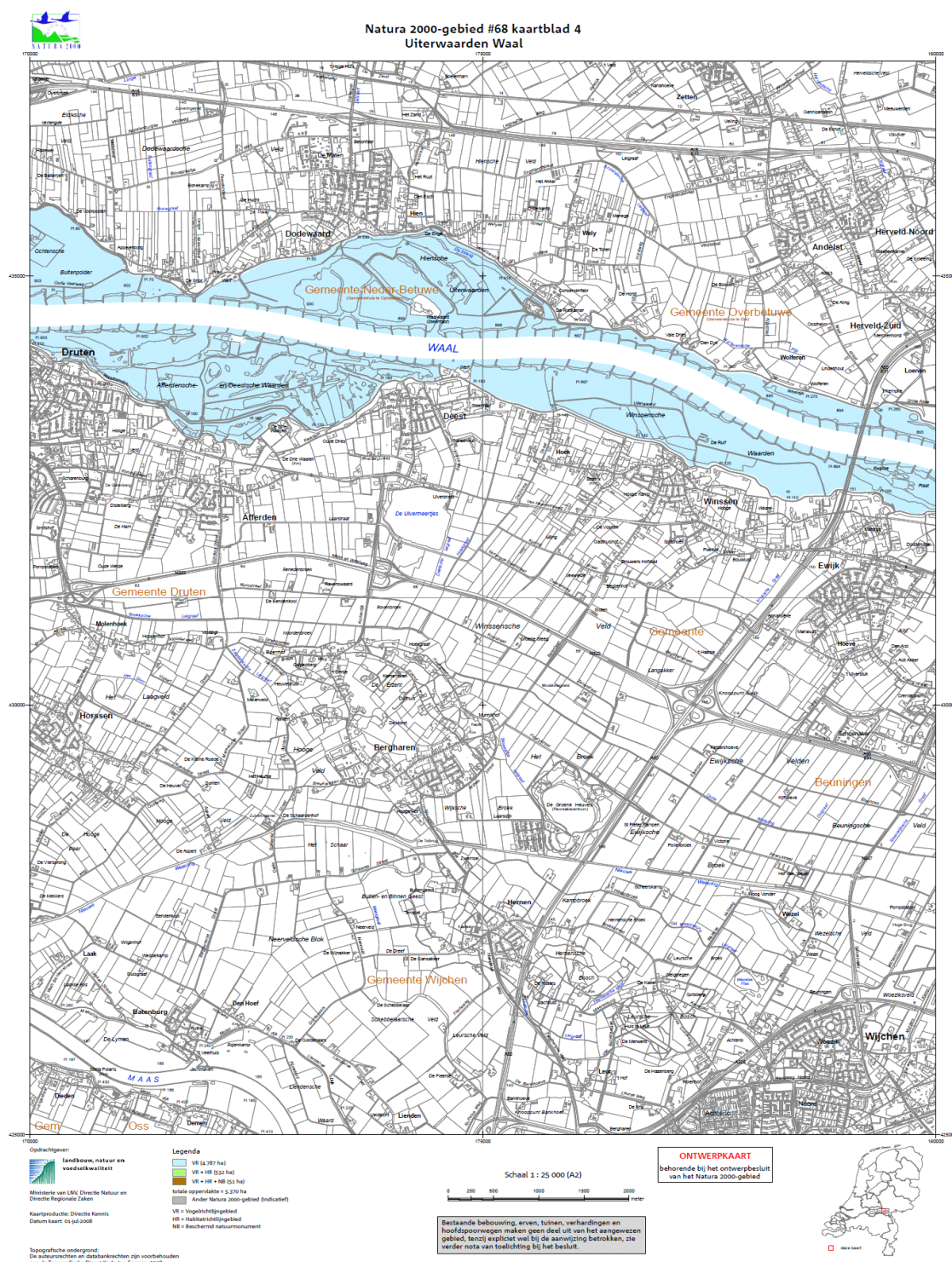
Toelichting Binnen het Vogelrichtlijngebied komt de soort verspreid voor. Het gebied vormt een belangrijk leefgebied, vooral het traject Weurt-Wamel. Gezien de verspreiding, de ongunstige staat van instandhouding en de afstanden tot andere populaties zijn de onderlinge verbindingen en verbindingen met verder gelegen leefgebieden van belang voor de duurzame instandhouding van de Kamsalamander in dit gebied.

Overzichtskaart Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal

Bijlage 3

Detailkaart #4 Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal

Bijlage 4

Steenuilonderzoek verbindingsweg Dodewaard, voorjaar 2012

Aanleiding

In het kader van de geplande aanleg van een verbindingsweg aan de westzijde van Dodewaard heeft een natuuronderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten flora en fauna plaatsgevonden. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat er mogelijk steenuilen voorkomen, aangezien deze talrijk zijn in het rivierengebied en de Betuwe en er ook vrij veel broedgevallen bekend zijn uit de directe omgeving van Dodewaard en het plangebied. Gemeente Neder-Betuwe heeft ARCADIS daarom gevraagd nader onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van steenuilen in het plangebied, en wel in het stuk tussen de Matensestraat en de Waalbandijk.

Onderzoeksmethodiek

Steenuilen kunnen het best geïnventariseerd worden in het vroege voorjaar als de dieren actief hun territorium verdedigen en hun paarband vormen. Dat vindt plaats in de periode voorafgaand aan het broedseizoen, in de periode van half februari-half april. Vanaf begin april worden de eieren gelegd, daarna is de leefwijze van steenuilen wat meer teruggetrokken.

Inventarisatie vindt plaats door geschikte nestlocaties/leefgebieden te zoeken, door zichtwaarnemingen bij daglicht en in de schemerperiode, door te luisteren naar roepende steenuilen in de avond en vroege ochtend, en door navraag te doen bij bewoners, die mogelijk steenuilen op hun erf en rond het huis hebben.

Conform de standaard methodiek van SOVON Vogelonderzoek Nederland en STONE (Steenuil Overleg Nederland) zijn in de periode februari-april drie veldbezoeken gebracht aan het plangebied. Om steenuilen te stimuleren tot roepen wordt het geluid afgespeeld met een MP3-speler met een luidspreker. Afwisselend worden de baltsroep en de territoriumroep afgespeeld, meestal eerst 2-3 keer de baltsroep, gevolgd door 1-2 keer de territoriumroep. Ook variaties in deze volgorde worden toegepast. Veldbezoeken vonden plaats op 6 en 22 maart en op 12 april, steeds in de late nacht/vroege ochtend tussen 04.00 en 07.30 uur.

Resultaten

In het plangebied zijn geen steenuilen gezien of gehoord. Ofschoon er zeer geschikte broedmogelijkheden zijn en ook de kleinschaligheid van het landschap, met name de erven tegen de Waalbandijk, fruitbomen en de bosrand aan de oostzijde van het plangebied, werden geen steenuilen aangetroffen. Ook navraag bij bewoners en gemeente leverde geen informatie dat er steenuilen in het plangebied aanwezig zouden kunnen zijn. De dichtstbijzijnde bekende nestlocatie bevindt zich op de Dreef nr. 6. Verder naar het westen, in de omgeving van de Dreef, de Paardendreef en de Langeakkerstraat is de dichtheid aan Steenuilen hoog. Hier werden op 22 maart minstens vijf roepende steenuilen gelijktijdig gehoord.

Effectbeoordeling

Door de aanleg van de weg gaan geen broedlocaties van steenuilen verloren. In principe treedt ook geen doorsnijding van steenuil-territoria plaats. De weg schampt wel langs de grens van het leefgebied van de steenuil op de Dreef nr.6. Aangezien de exacte ligging en begrenzing van dit territorium niet bekend is kan geen uitspraak gedaan worden of er aantasting van leefgebied van dit broedpaar plaatsvindt.

Maatregelen

De populatie steenuilen in Nederland staat onder druk, omdat het landelijke aantal broedparen nog steeds gestaag afneemt. Het Rivierengebied en de Betuwe vormen een kerngebied voor deze soort en bieden nog goede kansen om de soort te behouden voor de toekomst. Om op 'safe' te spelen kan de gemeente overwegen om enige maatregelen te treffen om het leefgebied van dit broedpaar te versterken. Hierbij kan gedacht worden aan het planten van hagen of houtsingels, hoogstamfruitbomen en knotwilgen, het creëren van ruigtehoekjes, het plaatsen van houtstapels en het graven van een klein poeltje etc. Deze maatregelen versterken het leefgebied, en zouden bij voorkeur kunnen plaatsvinden aan de westzijde van de huidige broedlocatie om de uilen niet naar de nieuwe rondweg te trekken (risico op verkeersslachtoffers). Ook zou extra nestgelegenheid gemaakt kunnen worden door het ophangen van een nestkast voor steenuilen, maar zolang het schuurtje waar ze nu broeden behouden blijft, is nestgelegenheid voor dit paar gewaarborgd.

Genoemde maatregelen zijn binnen het huidige project lastig te borgen, zowel qua budget (hoewel hier slechts kleine bedragen mee gemoeid zijn) als voor duurzaam beheer en onderhoud inclusief het aanwijzen van een verantwoordelijke partij. Als alternatief kunnen de maatregelen ook in (de nabijheid van) het plangebied gerealiseerd worden, ten westen van de weg.

Overigens zijn er in de toekomst ongetwijfeld meer projecten waarbij steenuilen mogelijk in het geding komen. Wij geven de gemeente Neder-Betuwe daarom in overweging om een masterplan op te stellen hoe om te gaan met de Steenuilenpopulatie op haar grondgebied, waarbij een handreiking ruimtelijke ontwikkelingen enerzijds en een uitwerking voor de versterking van leefgebied, inclusief compenserende en mitigerende maatregelen anderzijds een robuust handvat kan bieden voor de toekomst zonder dat projecten al te veel vertraging oplopen.